

MAGYAR LAPOK

XII. évfolyam, 209 (3371) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad, Telefon: 12—27.

Országos Birói és Ügyészi Kongresszus

Irtá: Dr. Gyöngyössy István kir. főügyész

Az országos birói és ügyészi egyesület ma tartja városunkban évi közgyűlését, amelynek jelentőségét különösen mi a visszatért terület lakosai érezzük és értékeljük, mert szomorú tapasztalatainkkal lett vérünkbe oltva azon igazság, hogy az embernek legfontosabb érdeke a jogrend létesítéséhez és fenntartásához fűződik.

A közösségi életre teremtett ember személyiségnek fejlődését és tökéletesedését csak a közösségben, az államban érheti el, ahol a jogrend az igazságosság törvényeiből fakadó jogokat és kötelezéseket foglalja magában, ahol a jog feladata megvalósítani a társadalom rendjét, ahol a jog erkölcsi hatalom.

Emberhez méltó közösségi életet más módon elképzelni nem lehet, csak mint szabad életet szabad hazában. Ennek az alapelvnek a tartalma kifejező két irányban nyilvánul meg: az egyik irány a nemzet jogainak tántoríthatatlan hűségének szolgálata, — a másik az egyén helyesirányú jogainak és kötelezéseinek meg nem alkuvó megvédése és megbecsülése.

A magyar nemzetnek a jogért és az igazságért folytatott áldozatos küzdelmében bebizonyosodott az, hogy az igazságszolgáltatás, a bírászkodás azon államhatalmi funkció, amely a nemzet életében mindenkor megdönthetetlen védőbástya és alkotmánybiztosíték volt és amelyben a tekintély vértetébe öltözött ítélőbírák a Szechenyi István szerint való ideális férfi legszébb ékességeit: a bátorságot, az igazság szeretetét és a szótartást érvényesítették.

Ezek szerint megokolt, ha a bírászkodásnak, az igazságszolgáltatásnak állami életünkben való szerepét — bárcsak nagy vonásokban — tesszük szemléletünk tárgyává.

Minden jognak ősforrása a nemzet, minden jog a nemzettől van. Ezen alapelvől kiindulva Verböczy állapítja meg, hogy a nemzet a bírászkodás minden hatalmát és jogát az uralkodással és a kormányzással együttesen a magyar Szent Korona joghatóságára, tehát az ezt törvényesen viselő uralkodóra ruházta át, aki ezt a hatalmát személyesen gyakorolta az 1791: XII. t. c. meghozataláig amikor is ezen törvény a király személyes bírászkodását eltörölte és kimondta, hogy minden ügyben az ország rendes birói hozzanak ítéletet.

Minden jogállamban alkotmányjogi alapelv, hogy a birói hatalmat külön ezen célra szervezett organum gyakorolja.

A bírászkodás már Aristoteles által külön államhatalmi funkcióként volt meghatározva, ezt a külön és min-

den más államhatalmi funkciótól élesen eltérő jelleget fenntartotta és megerősítette a kiváló francia állam-bölcselő, Montesquieu, ki az államhatalmi ágak hármasságára a bírászkodást, mint olyan végrehajtó hatalmi ágat vezette be, amely büntetői a bűnösöket és a magánosok között lévő vitában ítélkezik.

A bírászkodás feladata a jogrend fenntartása, a megsértett jogrend helyreállítása és a joguralom biztosí-

tása, amely feladatok mindegyike a végrehajtásnak, illetve a végrehajtó hatalomnak egy-egy sajátos mozzanata; ebből látható, hogy a bírászkodás, mint végrehajtó hatalmi ténykedés önálló és független, aminek következménye, hogy a bírászkodás ellátása önálló szervezetre van bízva.

A bírászkodásnak külön államhatalmi jellege, magas hivatása, úgy a kormány, mint a törvényhozás bármely pártjának befolyásától való tá-

voltartása és a birói függetlenség ad-ják meg azon különleges tulajdonsá-gokat, amelyek által a bírászkodás alkotmányunk lényeges biztosítékává lett.

Birói függetlenség biztosítása az európai államok legtöbbjében a francia forradalom után indult utjára, ezzel szemben nálunk már az 1492. évi X. t. c. kiemeli, hogy sem a király, sem az ország egyházi vagy világi nagyjai a bírák közül senkit sem kényszeríthetnek, hogy valakinek kedvére, vagy előnyére a fennálló szokás vagy a törvények ellen cselekedjék; ugyancsak a birói függetlenség biztosítását célozza az 1566. évi XXV. t. c., amely szerint a bíróságok működését nem szabad kormányzati

Mussolini napiparancsa

Az olaszbarát országok diplomáciájának választania kell a különböző olasz kormányok között

(P. A.) Megjelent az olasz fasizmus legfőbb vezetőjének, Mussolininak a hetedik napiparancsa, mely megint súlyos és nagyjelentőségű államjogi vonatkozásokat foglal magában. Azt mondja ki, hogy az olasz haderő tisztjeit a nemzeti fasiszta kormány fölmenti a királynak tett esküjök alól, mivel a király a fegyverszüneti egyezmény által Olaszországot elárulta az államvezető. Az indoklásban van erkölcsi minősítés is, de egyúttal ténymegállapítás az egykori államfővel szemben, hogy államfői hatáskörével, az ország szuverenitása megszemélyesítésével ellenkező cselekményt vitt végbe. A megállapítás az olasz nemzeti fasiszta kormánytól származott, vagyis attól az államvezető testülettől, mely korábban alkotmányos megbízatás alapján élt az ország élén, s ma is fenntartja igényét az országvezetésre és tényleg gyakorolja is a kormányzást az ország megmentett területén.

Hogy ez a tényleges gyakorlás meddig fog a jövőben kiterjedni és újból szuveréné, vagyis legfőbb és kizárólagos hatóságává válni, az mindenesetre attól függ, mennyire tudja az olasz föld és lakosság a Badoglio-féle fegyverszünetet magára nézve hatálytalanná tenni. Eddigelő bizonyos, hogy Felső-Olaszország egész területe, s Olaszország többi részéből is mindazok a jelentős területek (köztük az ország fővárosa: Róma is) nem állanak a fegyverszünet hatálya alatt, melyeket az ellenség nem tudott megszállani. De mindenesetre állami jogilag bizonyos, hogy Olaszország állami szuverenitását nem képviselheti más csak olyan vezető, amely ragaszkodik ehhez a szuverenitáshoz, s gyakorlatilag és tényleg is küzd ennek a megtartásáért.

Nemzetközi jogi szempontból fontos, hogy Olaszország három évvel ezelőtt Németországgal és Japánnal hárm-

szövetséggé is fejlesztett. Ebben az egyezményben Olaszország, III. Viktor Emanuel király nevével és megbízásából arra is kötelezte magát, hogy másik két szerződő társra nélkül fegyverszüneti és békekötésre vonatkozó tárgyalásokat nem folytat. A hármasság egyezmény nemzetközi fontosságát még fokozza az, hogy több más állam is csatlakozott hozzá úgy Európából, mint Ázsiából. Többi között Magyarország első volt a csatlakozók között. Az Olaszországban Badoglio tábornagy által végbevitt elszakadás után, illetve az általa és a király által szeptember 8-án közzétett fegyverszüneti egyezmény után, a más két szerződő fél ünnepélyesen kinyilvánította, hogy a hármasság egyezmény továbbra is érvényben marad. Szinte egyidejűleg megtörtént, a fasizmus vezérének, Mussolininek kiszabadulása is, nyomában pedig az a tény, hogy Mussolini az előbbi fasiszta kormányzást ismét átvette.

Ezzel szemben Stockholmon keresztül érkezik a londoni „Evening Standard” híre, hogy Viktor Emanuel király a Rómából való menekülése után György angol királyhoz és Roosevelt északamerikai elnökhöz folyamodott, s a maga védelembe vételét kérte. Szinte egyidejűleg írta a „New York Times” vezércikke, hogy amennyiben Viktor Emanuel király még le nem mondott, most már elérkezett legfőbb ideje ennek a lemondásnak. Egy másik amerikai lap, a „Life” nevű folyóirat pedig az amerikai olasz emigránsoktól gyűjtött össze egy egész sorozatot az olasz király és a trónörökös elleni megnyilatkozásokból. Tehát az olasz uralkodónak nemcsak hazáról kellett menekülnie, hanem az ellenség földjén sincs kellő elismerése és fogadtatása.

Legutóbb a Magyar Távirati Iroda hozott olyan közlést Helsinkiből, a finn

fővárosból, hogy az ottani olasz követ-ség nem tudott még dönteni, vajjon melyik olasz kormányt képviselje. Aztán a távirat így folytatja: „Finn körökben jogilag elképzelhetőnek tartják, hogy az olasz külképviselet helye a király mellett van és hozzáfüzik, hogy a választás a külképviselet számára annál inkább könnyebb lehet, mert Mussolini törvényes formák között lemondott. Természetesen még sok kérdés tisztázatlan. Illetékes finn helyen az olasz kérdéssel kapcsolatban hangsúlyozták, hogy a finn kormány a helyzet kialakulásáig a várakozás álláspontjára helyezkedik.” Ebből a hiradástól feltűnő, hogy Helsinkiben úgy tudják, mintha Mussolini „törvényes formák között” lemondott volna. Ma már világszerte ismeretes, hogy semmiféle lemondás nem történt, ellenben Mussolinist fogságba hurcolták. Ez az erőszak jogot nem szülhet, s így éppen jogilag nem képzelhető el, hogy az olasz külképviseletnek olyan könnyű volna választani a király és a nemzeti fasiszta kormány között.

Persze nemcsak az olasz külképviseletnek kell választani, hanem az Olaszországnál működésben volt más országbeli diplomáciának is. A japán-német-olasz hármasság egyezményben részes vagy ahhoz csatlakozott országok diplomáciájára nézve jogilag világosan eldönti a helyzetet, hogy ezt az egyezményt továbbra is fenntartották érvényben. Ettől elszakadni tehát csak az egyezményben előírt felmondási formák között lehet. Addig a hármasság egyezmény mellett tarthatnak, amelyek a hármasság egyezmény mellett továbbra is hűségesen megmarad. Másként jogilag is, erkölcsileg is kínos és megmagyarázhatatlan helyzetbe kerülne a tengelyhatalmakhoz tartozó országok külképviseletei.

Mozik műsora:

APOLLÓ: A király bolondja (Rigolettó).

BELVÁROSI: 5 óra 40.

CASINO: Anyámasszony katonája.

KORONA: Magyar kivánságverseny.

intézkedésekkel akadályozni, — valamint az 1791. évi XII. t. c., mely arról intézkedik, hogy a király a bíróságoknak a törvényes hatóságában hozott ítéleteit sem maga, sem politikai hatósága által felül nem bírálhatja, azokat meg nem másíthatja, az ilyen ítéletek végrehajtását meg nem akadályozhatja és a mások által való akadályozását meg nem engedheti; — a bírák függetlenségét védi még a bírói hatalom gyakorlásáról intézkedő 1869. évi IV. t. c., amely az igazságszolgáltatást a közigazgatástól elkülöníti, valamint kimondja, hogy a törvényesen kinevezett bíró a törvényben meghatározott esetekben s módokon kívül hivatalból el nem mozdítható.

Egy görög bölcs mondotta: megfigyelted-e, hogy a madarak seregestől költöznek délre a sötét, ködös északról és mit keresnek: világosságot és meleget. Az emberi lélek is keresi a világosságot, ami nem egyéb, mint az igazság és a meleget, ami nem egyéb, mint a szeretet.

Nagyvárad városában, ahol Szent László dicsőséges alakja rámutatott arra a világosságra, amelynek a nemzet életében érvényesülni kell, mert benne testet öltött az igazság fenséges ereje és tartalma, a magyar Iustitia messze világitó kardjának fényébe vetett hittel köszöntjük az országos bírói és ügyészi egyesület tagjait, a magyar jogrend papjait és biztosítjuk, hogy a mi lelünkbe beoltott igazság tiszteletével és bensőséges szeretettel fogadjuk őket.

Különös megbecsüléssel üdvözljük az igazságügyi kormányzat vezetőjét dr. Radocsay László minisztert és az országos bírói és ügyészi egyesület elnökét dr. Vladár Gábort, akiknek nemes és magyar lelkében a becsület és a jog erkölcsi ideálja lángol, akik az igazságnak és az emberszeretnek fanatikus szerelmesei, akikre méltán ráillik a nagy Széchenyi mondása: Csak a gyenge szereti önmagát, az erős egész nemzeteket hordoz szívében; éppen úgy egész szívvel köszöntjük az igazságügyminiszter két munkatársát dr. vitéz Bonczos Miklós és dr. Lutitszky Jenő államtitkárokat, akik lankadatlan kitartással harcosai és példaadói annak az elvnek, hogy a jogot az igazságot az szereti, aki fáradhatatlanul megdolgozik érte; ugyancsak üdvözljük a bírói és ügyészi testület minden tagját, akik hordozói hivataluk rendíthetetlen gyakorlásának és így hűséges őrzői az állam egyik legfontosabb alkotmány biztosítékának.

Ami pedig bennünket illet, akik az Egyesület közgyűlését ebben a hazatért városban vendégül látjuk legyünk az igazság eszméjének tántoríthatatlan sáfárai és önzetlen, áldozatos lélekkel töltsük meg a jog rendjének létesítésére és fenntartására irányuló kitartó, lankadatlan magyar munkánkat; szilárd akarással és elszánt cselekvéssel szolgáljuk a boldogabb magyar jövőt, amelynek elérésénél legyen mindenki igazán küzdő harcos és kérjük az Istentől, hogy valóban lakarja hazánkra Szent István védő palástját.

Olaszország gyülekezése Mussolini körül**A 5-ik és 8-ik szövetséges hadsereg egy ponton felvette az érintkezést**

Róma. (MTI.) A Német Távirati Iroda jelenti: A köztársasági fasiszta-párt titkára, Pavolini pénteken este beszélt a rádióban és ezeket mondotta: Mussolini nevében beszélek, akit a Führer katonái hősközhöz méltó cselekedettel ki szabadítottak fogságából, akivel tegnap személyesen találkoztam. Mussolini egészséges és rövidesen beszélni fog népéhez.

Pavolini szótan megemlékezett arról, hogy Mussolini 20 évvel ezelőtt védte meg Olaszországot a bolsevizmustól és Olaszországból nagy, korszerű és fegyverrel megerősített országot alakított. Ez volt a ceoda, amit Mussolini véghezvitt. Mussolini Olaszországot testesíti meg, élete Olaszországa és az olaszok élete az övé. Aki ma megadja magát, az örök szegényt hoz magára és övéire. Dolgozni és harcolni kell, bízni a jövőben! Romaiak, olaszok, gyülekezzetek Mussolini zászlói körül, mi tudjuk, mivel tartozunk az elesett hőseknek, mi nem tesszük le a fegyvert! Olaszország nem fog elbukni!

Bern. (Bud. Tud.): Montgomery fő-

hadiszállásáról pénteken jelentették, hogy a 8-ik hadsereg páncélos járőrei Agropolitól délre elérték az 5-ik hadsereget. Azóta már megérkeztek az előnehézcsoportok is. Clark tábornok főhadiszállásán hangoztatják, hogy a Nápolyért folyó csata még nem dőlt el. Egy vezérkari tiszt szerint most arról van szó, hogy a szövetségesek elérjék a Nápolytól Foggiaig terjedő vonalat és az ellenséget visszavessék. Csak akkor lehet majd beszélni a harc első szakaszának befejezéséről.

Amsterdam. (MTI.) A Német Távirati Iroda jelenti: Knox amerikai tengerészeti miniszter jelenleg Londonban tartózkodik. Azért érkezett az angol fővárosba, hogy meglátogassa Stark tengernagyot, az Európában harcoló amerikai tengerészek főparancsnokát. Brit jelentés szerint úgy nyilatkozott, hogy igen nagy tévedés volna azt hinni, hogy már eltűntették a tengeralattjáróvezélyt.

Lisszabon. (MTI.): A brit hírezerő jelenti, hogy a szövetségesek csendes oceáni főhadiszállása közölte, hogy

a szövetséges csapatok elfoglalták Lae, a japánok egyik új guineai támaszpontját.

Newyork. (Bud. Tud.): Japán jelentések szerint a Délnyugat-Csendes tengeren Új Guinea és Colombangara szigetek között nagy tengeri és légi csata dúl. A szövetségesek eddig ezt a jelenlést nem erősítették meg.

Zürich. (Bud. Tud.): A Die Tat washingtoni jelentése szerint Amerikában feszülten várják Steinhardt ankarai amerikai nagykövet megérkezését. Mi helyt megjelenik a Fehér Háznál, ki merítő megbeszélések kezdődnek Roosevelt, Churchill és valamennyi illetékes tanácsadó és szakértő között a balkáni és a középkeleti kérdéseken. Irán hadüzenete a tengelyhatalmaknak, a Balkánon történő betörés lehetősége, a szovjet-török sajtóvita Törökország semlegeségéről és a dodekanezosi helyzet mind e megbeszélések keretébe tartoznak.

Washingtoni körök azt hiszik, hogy Törökország folytatni akarja a semleges politikát.

A bírói és ügyészi kongresszus résztvevői megkoszorúzták Bary József tanácselnök arcképét**Ünnepélyesen fogadta Nagyvárad a fővárosi vendégeket**

Nagyvárad, szept. 18. Az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület közgyűlésének résztvevői már pénteken nagyszámúban érkeztek Nagyváradra. Az egyesület központi vezetősége s a résztvevők zöme ma délelőtt, a budapesti gyorsral érkezett, amely 11 óra 27 perckor fut be a nagyvárad állomásra.

Az ünnepi díszbe öltöztetett pályaudvaron dr. Hlatky Endre főispán, dr. Soós István polgármester, dr. Vitéz Moldován József István táblaelnök, dr. Póstyén J. László törvényszéki elnök, dr. Borbély Miklós ügyészségi elnök, dr. Gyöngyössi István főügyész, dr. Ungváry Antal ítélőtáblai tanácselnök, az egyesület nagyvárad-i osztályának elnöke és az egész nagyvárad bírói és ügyészi kar, valamint több előkelő személyiség várta a vendégeket, akik három különkocsiban érkeztek meg.

Dr. Radocsay László igazságügyminiszter, aki szintén résztvesz a közgyűlésben, csak este hét órakor, gépkocsin fog megérkezni a városba. A budapesti gyorsral megérkezett azonban dr. Lutitszky Jenő igazságügyminiszteriumi államtitkár, dr. Vladár Gábor kuriai bíró, az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület központi elnöke, dr. Alföldy Dezső, a budapesti ítélőtábla elnöke és még számos a fővárosi és vidéki bíróságok bírói és ügyészi karának képviselője. Velük igen sok hölgyvendég is érkezett.

A vonatból való leszállás után először dr. Ungváry Antal ítélőtáblai tanácselnök a bírák és ügyészek nevében üdvözölte a vendégeket.

— Abba a városba érkeztek most az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület kiküldöttjei az ország minden részéből, ahonnan az egyesület megalakításának gondolata négy évtizeddel ezelőtt kiindult. S most első ízben tartja közgyűlését az egyesület a felszabadult erdélyi és keleti részekben, ami ennek külön jelentőséget kölcsönöz. Boldogak lennénk, ha a kongresszus anyaországi résztvevői azt a meggyőződést szerznék ez alkalommal, hogy a felszabadult erdélyi és keleti részek bírói és ügyészi kara lélekben, bírói felfogásban és az igazságszolgáltatás szellemében teljesen összeforrt a trianonj Magyarországi bírói és ügyészi karával.

Utána dr. Soós István polgármester a város közönsége nevében üdvözölte a vendégeket és meleg szavakkal fejezte ki azt a kívánságot, hogy jól érezzék magukat Nagyváradon.

A vendégek részéről dr. Vladár Gábor válaszolt az üdvözlésekre — Nagy örömmel jöttünk Nagyváradra, hogy egyesületünk 38-ik közgyűlését itt tarthassuk meg. Még soha egyetlen közgyűlésünk iránt sem nyilvánult meg ekkora érdeklődés a tagok részéről. Ennek oka nemcsak abban keresendő, hogy Nagyvárad az ország egyik legjelentősebb és legkedvesebb városa, ahová mindenki szívesen jön, hanem abban is, hogy 20 éven át féltettartott vágyunk és bizakodó óhajtásunk ment ezzel teljesedésbe. Boldogak vagyunk, hogy most itt lehetünk. Melegen üdvözlöm a nagyvárad-i kártársakat.

Az üdvözlések után a vendégek a városba vonultak, ahol különböző szállodákban és magán szállásokon helyezkedtek el.

A kongresszus alkalmával Nagyvárad közel 500 idegent lát vendégül.

A közgyűlés programja során ma délután 12 órakor, a törvényszéki elnök fogadótermében megkoszorúzták néhai dr. Bary József törvényszéki elnök arcképét, aki az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület megalakítását elindította.

Ezen az ünnepségen az egyesületi tagok Vladár Gábor kuriai tanácselnök

vezetésével jelentek meg. De résztvettek az ünnepségen a Bary-család tagjai: özv. Bary Józsefné, Bary Olga és dr. Bary Zoltán kuriai bíró.

Vladár Gábort és a vendégeket a nagyvárad-i törvényszék bíráj nevében Várady Imre helyettes elnök üdvözölte. Az üdvözlő szavakra Vladár Gábor válaszolt.

Ezután Pazar Zoltán kuriai bíró tartott megemlékezést Bary Józsefről.

Ismertette Pazar Bary József életét, bírói működését és közvetlen ifjúkori emlékeket elevenített fel Bary József késmárki diákéletéről és nyiregyházi fiatal bírói korából. Majd felidézte a régi bírói kar életét és ebben Bary József kiívóteles kezdeményező szerepét a Bírói és Ügyészi Egyesület alakuló gyűlését, amely egyesületnek Bary József első társelnöke volt.

— Legyenek büszkék — fejezte be szavait — a várad-i kortársak és utódok arra, hogy atnák a Bary Józsefnek lépnehetnek nyomába, aki egyként nagy volt mint bíró és mint ember. Legyen áldott az ő emlékezete!

Pazar Zoltán emlékbeszéde után elhelyezték az Egyesület babérkoszorúját Bary József arcképe alá. A koszorú szalagján ez a felírás van:

— „Első társelnökének, Bary Józsefnek — Az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület 1943. szept. 19.”

Délután két órakor kirándulást tartottak a vendégek a Püspök- és Félixfürdőbe. Este 8 órakor az igazságügyminiszter fogadja az ügyvédjelölteket. Nyolc órakor ismerkedési vacsora a Nemzeti Kaszinóban.

Vasárnap: délelőtt 9 órakor istentisztelet felkérgetek szerint. 10 órakor közgyűlés a Kaszinó moziban. Délután 2 órakor díszbéd a Pannóniában. Ebéd után: a város megtekintése. Hétfőn reggel kirándulás Bévre.

Egyetlen óriási ütközet folyik a leningrádi térségtől a kubáni hídfőig

**Az egész arcvonalra kiterjednek a szovjet támadások
Kesselring megnyerte a salernói csata első szakaszát**

Berlin. (MTL.) Az érdeklődés előterében a keleti arcvonal eseményei állanak. A szovjetország támadások az egész arcvonalra kiterjednek és a leningrádi térségtől a kubáni hídfőig szinte egyetlen óriási ütközet folyik. A szovjet célja Kijev elfoglalása, majd Szmolenszk a távolabbi cél. A német haderőt sok helyen nyugatabbra varták vissza a haderő épségének megtartása céljából.

Berlin. (MTL.) Az Interinf jelenti a keleti arcvonal helyzetéről: Amindkét részről folyó hadműveletekből világosan kitűnik, hogy a német elszakadó mozdulatok milyen nagyságu térben mennek végbe. Sok helység és támaszpont feladása, amelyeket a németek két év alatt a szovjet tulajdonában szilárdan tartottak, csak azt lepheti meg, aki az általános helyzet fejlődését nem vette figyelembe és aki a tér, mint fegyvertélt csak a bolsevisták számára tartotta megvalósíthatónak. Az a tény, hogy a németeknek sikerült és ma is sikerül az ellenségtől elszakadni, hogy meg tudták akadályozni egységük átkarolását, többféle dolgot bizonyít. Az egyik, hogy a németek visszavonulása nem lehet kényszermenekülés, pillanatnyi veszélyek elől, másodsorban bizonyos stratégiai előnyök kikényszerítéséről van szó. Mindenestre itt az előny fogalmát az általános hadihelyzet meghatározó tényezőkképezik. A németeknek az a legfőbb céljuk, hogy erejükkel takarékosan bánjanak, hogy az eljövendő

döntésre teljesen fel legyenek készülve, bárhol legyen is az. Fontos azonban az, hogy időt nyerjenek, amíg az események Európa déli és délkeleti részén teljesen kibontakozik. A németek teljesen zárt és tervszerű hadmozdulatát már az is bizonyítja, hogy a szovjet a döntő pontokon nem tudta azokat követni. Angolszász katonai körökben is felismerik ezt a taktikát, amit bizonyít Stimson államtitkár kijelentése, mely szerint a németek keleten erős védelmi frontot akarnak létesíteni, hogy azután nagyobb számú hadosztályt nyugatra szállítsanak az invázió veszélyének elhárítására.

Olaszországban a helyzet még mindig csak kialakulófélben van. A salernói térségben Kesselring tábornagy megnyerte a csata első szakaszát. A második csata most van kialakulóban. Mindkét részről erősítéseket küldenek. Ujabb értesítés sze-

rint nemcsak az erősen megtépzott amerikai hadosztályokat Ebolitól délre, hanem a salernói hídfőnél levő brit kötelékeket is megerősítették a 6-ik brit hadsereg csapatából. Salernoba vitték egy angol páncélos dandárt, mely eddig Montgomerynek volt alárendelve. Hogy milyen sürgősek voltak ezek az erősítések kitűnik abból, hogy megbízható hírek szerint az amerikaiak 36-ik gyaloghadosztálya a gyakorlatban már jelmorzsolódott. A többi három amerikai hadosztály is olyan helyzetbe került a foglyok számából és zsákmányából ítélve, hogy a nehéz és középnehéz hajtógyuk védelme nélkül már elvesztettek számíthatnak. Abból a tényből, hogy a szövetségesek főparancsnoksága az utóbbi 48 órában újabb partraszállásokkal lényegesen támogatta a déli hídfőt és erősítéseket vitt mindkét hídfőre, arra kell következtetni, hogy bármilyen súlyos

Heves csata tombol a Szmolenszk-moszkvai autótút két oldalán

Berlin. (MTL.) Az Interinf jelenti: A Moszkvától Roszlovba, illetve Szmolenszkbe vezető két nagy műút között a leghevesebb csata tombol továbbra is. A csütörtöki nagyon kemény harcokban a német vonalakat helyenként néhány kilométerrel hátrább tették. Pillanatnyilag a csata pontja Parcevónál van a Szmolenszk-

Moszkva autótút két oldalán, ahol a bolsevisták tömeges bevetésével igyekeztek áttörni, azonban megsemmisítő erővel visszavetették őket. Az eddigi jelentések szerint itt legalább nyolcvan páncélos harcocsit vesztett a szovjet. A keleti arcvonal északi részén a helyzet nem változott csupán a Szinjajino magaslatoknál folyik harci tevékenység, amely helyenként már egy újonnan kialakuló csata képét mutatja.

Berlin. (MTL.) A keleti arcvonal déli szárnyán csütörtökön lefolyt harcokról az Interinf a következőket jelenti: A kubáni hídfőnél nyilvánvalóan olyan akció van folyamatban, amellyel a németeknek az a szándékuk, hogy védelmüket még jobban összpontosítsák. Így kell Novoroszijzk kiürítését is felfogni, melyet a német csapatok csütörtökön megvalósítottak, miután a város és a kikötő minden hadiszemponthól fontos berendezését felrobbantották. — Az Azovi-tenger északi partjától egészen Szeimig a bolsevisták nem tudták tá-

madó erejüket érvényesíteni. Ez nem csak a mélyen elhelyezett aknamezőknek volt köszönhető, úgyszintén annak, hogy az utak és vasutak töltéseit felrobbantották, hanem mindenekelőtt annak az ügyességnek, amellyel a németek kitértek. Jól előre vetett gyorskötélek nem tudták megakadályozni a német mozdulatokat, mert ezeket szétverték. Pologinál 11 szovjet páncélos pusztítottunk el robbanó koszorokkal. Charoktól nyugatra a németek elhárítása megint teljesen sikeres volt. 17 páncélos romoltak szét. A bolsevisták a Pzolon át Szavináig törnek előre azonban ellentámadással visszaverték őket és nagy szovjet erőket megsemmisítettek. A szovjet csütörtök reggelig annyi erősítést gyűjtött össze Nesin mellett, hogy megkezdhetné a támadást. Gyorskötélekkel igyekeztek a német kötelékeket elvágni. Ezek azonban mindenütt kiharcolták utjukat nyugat felé. A bolsevisták a Nesintől északra elterülő moesarvidék felé törnek.

Kialakulóban van a salernói csata második menete

Berlin. (MTL.) A Német TI jelenti: Katonai körökben híre járt, hogy a salernói térségben Kesselring megnyerte a csata első szakaszát. A második csata most van kialakulóban. Mindkét részről erősítéseket küldenek.

Berlin. (MTL.) Az Interinf jelenti: A csütörtökre virradó éjszaka Montgomery tengeri uton erősítéseket juttatott az erősen megtépzott amerikai hadosztályoknak Ebolitól délre és a harci helyzet ezen a szakaszon állandósul. A salernói mindkét oldalon képzett hídfőknél viszont csütörtökön és a péntek reggeli órákban heves harcok fejlődtek ki. Itt német páncélos kötelékek és német gyors

egységek széles szakaszon támadnak a brit-amerikai hadosztályok ellen, amelyek a nehéz hajtógyuk támogatása mellett a legnagyobb szívóssággal védekeznek állásaikban. A britek még sem tudták megakadályozni, hogy a német csapatok elragadjanak tőlük fontos terepszakaszokat és sok foglyot és zsákmányt szerezzenek. A Sele folyótól délre az amerikai hídfő szintén kapott erősítéseket az elmúlt éjszaka. Az amerikai 8-ik hadsereg Clark tábornok parancsnoksága alatt csütörtökön kétségbeesett kísérleteket tett arra, hogy a széles német éket, amely a hídfő és a Salernonai partraszállott brit-amerikai csoport közé behatolt, a brit erősítések se-

Darmol a legelterjedtebb és legrégebb csokoládés hashajtó. 35 éve milliók használják mert teljesen megbízható, ártalmatlan.

veszteségeket szenvedtek csapataik mind a tengeren, mind a szárazföldön, eredeti szándékukkal ellentétben, tartani akarják ottani állásaikat, még további áldozatok árán is. Erre lehet következtetni abból, hogy láttak még három hajókisérletet, együttvéve hatvan hajóval, amint a salernói öböl felé haladt. A palermói kikötőben kereken 90 gőzös horgonyoz, együttvéve több mint négyszázezer bruttóregiszter tonna térfogattal. Ebből látható, hogy újabb nagy csapat-szállítmányokat akarnak az inváziós csapatokhoz juttatni.

Göndör közkedvelt **TIP-TOP** revütársulat

utolsó előadásai

ma, vasárnap délután 4 és este fél 8 órakor

az óriási sikert aratott teljes világvárosi műsorral és a világhírű

4 Terons-csoport

a világ legjobb bicikliművészei felleptével.

Jegyelővétel délelőtt 10-11 óra, délután 4-6 óra
Telefon 25-30 Telefon 25-30

Siessen 10 he yet biztosítani!

gitségével kiemelje. Nagyon súlyos harcok alakultak ki. Ezekben sűrűn került sor elkeseredett közelharcokra. A német páncélgránátosok azonban mindenütt fölényben maradtak és megakadályozták az inváziós csapatok hídfői közötti összeköttetés helyreállítását. Montgomery csapatai hől körülbelül másfél hadosztálynyi páncélos köteléket és gépesített egységet szállítottak partra az amerikai hídfőnél, amiből már következtetni lehet az amerikai veszteségek nagyságára.

Több, mint egy hadosztálynyi angol csapatot tettek partra Salernónál

Berlin. (MTL.) Olaszországban Salernónál a szövetségesek több mint egy hadosztálynyi angol csapatot tettek partra. Montgomery erői 90 kilométerre vannak Salernótól. A 9-ik amerikai hadsereg is megkezdte a partraszállást.

Lisszabon. (MTL.) A londoni rádió szerint a 8-ik angol hadsereg előőrsi megteremtették az összeköttetést az 5-ik amerikai hadsereggel Salernótól délre. Az 5-ik amerikai hadsereg csapatai elfoglalták Albanellát. A 8-ik hadsereg jobbszárnya egyesült a Tarantó irányából előtörő szövetséges csapatokkal.

Lisszabon. (MTL.) A 8-ik angol hadsereg arcvonalának szélső keleti szárnyán — jelentik az angolok — a Bari és Tarento között a feleúton levő Giola mellett német és brit csapatok kemény harcokat vívnak. Az 5-ik hadsereg heves támadása a tenger felől mintegy 15 kilométerre a Calerre folyó melletti helység elfoglalásával ért véget. A csütörtöki hadműveletekkel sikerült csökkenteni a német ék kiszögellését.

Istanbul. (Bud. Tud.) Marmaris görög kikötőbe 17 olasz hadihajó futott be. Hivatalosan meg nem erősített hírek szerint hadműveletek folynak a dodekanézosi szigetek ellen. Kos szigetén és Rhodos szigetén angol-szász erők szálltak partra.

HIRDETMÉNY

Ertesítjük a t. utazóközönséget, hogy folyó évi szeptember hó 20. és 21-én a G. vonalon (strandvonal) történő felsővezetékserelési munkálatok miatt, az említett napokon a forgalom szünetelni fog.

Nagyvárad Városi Vasút Rt.
Üzletigazgatósága.

Mussolini felmentette a haderő tisztjeit a királynak tett esküjük alól

Roosevelt szerint a szövetségesek még valamennyi harctéren távol vannak a végső győzelemtől

Róma. (MTL.) A Német TI jelenti: A Duce 7-ik számú napi-parancsa a következő: A fasiszta nemzeti kormány a haderő tisztjeit felmenti a királynak tett esküjük alól. Az ismert feltételek mellett történt kapitulációval és elmenekülésével a király a nemzetet kiszolgáltatta az ellenségnek és azt szegyenbe és nyomorba döntötte. Mussolini.

Berlin. (MTL.) Az interinf. jelenti: Enco Grossi olasz sorhajókapitány a vaskereszt lovagkeresztjével személyesen jelentkezett Dönitz vezértenger-nagynál és kijelentette, hogy a neki

alárendelt kötelékekkel együtt kész a németek oldalán folytatni a harcot. Magát, valamint legénységét a német haditengerészet főparancsnokságának rendelkezése alá bocsátotta.

Roosevelt üzenete az amerikai országgyűléshez

Lisszabon. (MTL.) Mint Washingtonból jelentik, az amerikai országgyűléshez intézett üzenetében Roosevelt elnök a többi között azt mondta, hogy az országgyűlés olyan időszakban kezd mostani ülését, amikor Európában és Ázsiában nagyobb csaták kezdődnek. Nagybritánia és az Egyesült Államok vezetői és vezérkarai a quebeci értekezleten különleges és fontos terveket dolgoztak ki Németország és Japán leküzdésére. Ezenkívül pontosan megállapították az Európában és máshol tervezett újabb partraszállások helyét és részleteit. Az európai erőd tetőzetét elmulasztották megépíteni és az erőd falán sebezhető helyek maradtak, melyekre majd annakidején felhívják a figyelmet. A szovjet folytatja a harcot a németek ellen. Egyre növekvő béke iránti vágy lett úrrá a kis államokban, akárcsak Olaszországban.

A szövetségesek azonban még valamennyi harctéren távol vannak a végső győzelemtől. A Földközi-tengeren még heves és áldozatokkal járó harc folyik. A győzelem kihasználása előtt meg kell szervezni állásainkat. A brit szigeteken levő támaszpontokon olyan haderőt csoportosítottak, melyekkel szárazföldön, tengeren és levegőben egyszerre nemcsak bizonyos irányban, hanem többfelé hatalmas csapásokat lehet mérni. Az oroszoknak még hosszú utat kell megtenniük, amíg elérik Németország területét. Az északafrikai hadjárat, a szicíliai és olaszországi hadjárat, valamint Németország bombázása, elsődrendű segítséget jelentett az orosz hadsereg számára Lenin-grádtól egészen a Fekete-tengerig.

Még súlyos veszteségekkel kell számolni. Japán hatalma egészen addig nem omlik össze, amíg a szó szoros értelmében porrá nem zúzzák. Ostobaság lenne, ha erről mást állítanánk.

Genf. (MTL.) Londonból jelentik, hogy Hull washingtoni beszédét úgy magyarázzák — mint a Times washingtoni tudósítója megállapítja, — hogy az Egyesült Államok kormánya nyíltan az erőszak alkalmazása mellett foglalt állást a háború utáni időre. A Daily Telegraph tudósítója

megjegyzí, hogy Hull beszéde hivatalosan érvénytelenítette a Kellogg-Briand paktumot.

Washington. (Bud. Tud.) Stimson hadügyminiszter szerint a németek keleten erős védelmi frontot akarnak létesíteni, hogy aztán nagyobb számú hadosztályt nyugatra szállítsanak az invázió veszélyének elhárítására.

Lisszabon. (MTL.) A Német TI jelenti: A portugál haditengerészet új tisztjeinek, kadettjeinek és tengerészeinek az iskolahajókra való hagyományos felszállása alkalmából Ortins de Dellerceurt tengerészeti miniszter rámutatott azokra a veszélyekre, amelyek Portugáliát úgy belsejében, mint kívülről fenyegetik. Különösen hangsúlyozta annak szükségességét, hogy az ország belsejében tevékenykedő ellenséget leküzdjék, mert ez a nemzetet új válságba akarja dönteni.

— Fel kell készülnünk arra, — jelentette ki, — hogy a nemzet egységének és függetlenségének ellenségeivel felvegyük a harcot. Ez csak a katonai kötelezettség teljesítésével lehet elérni.

Harminchat katonaiskola gondoskodik Japánban az utánpótlásról

Japánban harminchat katonai szakiskola gondoskodik az utánpótlásról. Legnevezetesebbek közülük a hadirepülőiskolák és a tibi harckocsiakadémia, melyet 1936-ban létesítettek. Ezer meg ezer japán ifjú szeretne ezekbe a katonai szakiskolákba beiratkozni, de csak korlátolt számú növendéket vesznek fel minden évben. Rendkívül szigorú gyakorlati és elméleti felvételi vizsga alapján igazán csak a legkiválóbbakat válogatják ki.

A tókioi hadi repülőiskola növendékei 15—17 évesek. Tizenkét hónapig tartó tanfolyamon a hadirepülés elemeit sajátítják el. Azután pedig, rátermettségük és képességeik szerint, a négy felsőbbfokú hadi repülőiskola valamelyikébe osztják be őket, ahol különleges kiképzésben részesülnek. Ez az iskola további két évig tart. Ennek elvégzése után már megkezdik pályafutásukat mint hadirepülők.

A harckocsiakadémián két évig tart a kemény tanulás. A fiúknak nagyszerűen kell értenniük a géppuska kezeléséhez. Az iskola gyakorló géppuskái kezesek talpazatra vannak szerelve, amely állandó mozgásban van. Így tanulják meg a fiúk, hogyan kell a mozgó harckocsiról pontosan célzni. A vezetésen kívül műszakilag is tökéletesen ismerniük kell a harckocsi szerkezetét. Az iskolának nemcsak sík gyakorlótér áll rendelkezésére, hanem hegyes-völgyes terület és mesterségesen járhatatlanná tett terep is. Ily módon az ifjú harckocsivezetők mindenféle terepen gyakorlatozhatnak, amilyen csak előfordul a háborúban.

A kétéves akadémia elvégzése után a harckocsi-vezetőket laktanyákba osztják be és egy évi szolgálat után tisztségi rangot kapnak.

Jöjjön a HUNGÁRIA étterembe,

ahol új vezetés alatt a legelsőrangúbb konyhát, a legkifünőbb fajborokat élvezheti. Elményben lesz része, ha meghallgatja Balogh-Suhai Jóska, a koronásfők kedvenc cigányának szívhez szóló magyar muzsikáját.

A „Vörös terem“-ben

A Hungária-jazz játszik
Maria de Rivo énekel

Vasárnap délután is tánc

Szolid polgári árak

Az „Aranykalitkában“

Erdélyi gordonkás, a »férfi Karády«
gondoskodik a hangulatról

Figyelmes uri kiszolgálás

Jöjjön a Hungáriába!

MI LESZ A VÁROSOKKAL A HÁBORU UTÁN?

Lassú visszafejlődés, vagy soha el nem képzelt fellendülés?

A ma háborúja nem kiméli a városokat. Sőt! A mi városainkat eddig még megkímélte a sors azoktól a borzalmaktól, amelyek annyi hatalmas és virágzó városnak jutottak már osztályrészül mindkét oldalon. Nem tudhatjuk, mit hoz a jövő, tény azonban az, hogy a városok problémája mindenképpen fennáll. Ezért tartjuk időszerűnek a Városok Lapja kitűnő cikkének kivonatolását ismertetését.

A világháború legfélelmetesebb tombolása közben, minden felelős tényező a leglelkiesmeretesebb gondossággal igyekszik megoldani a mindikább időszerűvé váló problémát: mi lesz velünk a háború után? Mi lesz a népekkel, nemzetekkel, államokkal? Mi lesz az egész emberiséggel? Azzal mindenki tisztában van, hogy az elkövetkező béke talán még sorsdöntőbb lesz a bennünket követő nemzedékek egész sorozatára, mint maga a háború. Nemcsak a háborút kell megnyerni, hanem a békét is, — hangoztatják a népek sorsának intézői és ez talán még nehezebb, mint a háborúban győzedelmeskedni. Az új berendezkedés a világtörténelem legnagyobb feladata.

Bennünk először is a kérdés érdekel, — mi lesz a városokkal a háború után? És főképpen mi lesz a mi rajongásig szeretett, féltett magyar vidéki városainkkal, amelyeknek fejlődéséhez annyi reménységet fűzünk? Tovább haladhatunk-e a fejlődés, a megerősödés megkezdett útján, valóra válthatjuk-e az ábrándokat, amelyeket az egész magyar nép róluk álmódott? Életre kelthetők-e azokat a nagyszabású tervek, amelyek már régen készen állnak és amelyeknek megvalósítását addig éppen a háború akadályozta meg? Vagy pedig — éppen ellenkezőleg: hosszú időre le kell mondanunk legszebb álmaink beteljesedéséről: a fiatal, életerős, pezsgő életű modern világvárosokról, a magyar alföldön és a magyar bércek között?

Erre a kérdésre természetesen nem lehet tudományos biztonsággal válaszolni. Annyi bizonyos, hogy ez a kérdés nemcsak a magyar vidéki városok jövőjének problémája, hanem szorosban összefügg a városi kultúra jövőjének egyetemes sorsával is. — A kérdés tehát így hangzik: az új állami és társadalmi berendezkedés általában elő fogja-e segíteni a nagyvárosok további kialakulását, vagy fejlődését, vagy inkább másféle, eddig talán még nem is ismert kultúrtelepüléseknek fog kedvezni, amelyek függetlenek lesznek a mostni nagyvárosi típusoktól?

Arra kell gondolnunk, hogy eddigi tapasztalataink szerint a városok általában már nem tudják megvalósítani azt az eredeti célt, amelynek létezésüket köszönhetik. Városi települések ugyanis főképpen azért keletkeznek a múltban, hogy élet- és vagyonbiztonságot nyújtsanak azoknak a polgároknak, akik falai között letelepedtek. Az elmúlt évszázadok viharos időzakaiban a város védelmet és biztonságot jelentett az elenséggel, a portyázó rablócsapatokkal és kőborló bandákkal szemben.

A városi polgár a várak védelmében nyugodtan adhatta magát át békés, csendes és zavartalan polgári munkájának, kereskedett, ipart űzött, vásárokat tarthatott, kicserélhette az ipari termékeket élelmiszeri cikkeivel, nyers-

anyagokkal stb. A békés és zavartalan polgári munka módját és lehetőségét nyújtott arra, hogy a városi polgár kényelmesebb és jobb lakásról gondoskodjék. érdeklődjék az élet és a társadalom egyetemes problémái iránt.

A város tette lehetővé, hogy a polgár teljes áhitattal adhassa magát legszentebb és legmélyebből fakadó érzésének: hitbuzgalmának. A városi polgárnak lehetősége nyílt arra, hogy az irodalom, a színház, a művészet, a kultúra minden megnyilvánulása iránt érdeklődjék. A városi polgárság vette át a középkori mecénás szerepét és már ezzel is elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Nem esoda, hogy mindazok, akiknek nem jutott osztályrészül, hogy a városi kultúra nagyszerű vívmányaiban részesüljenek, valami elapadhatatlan nosztalgiával tekintettek mindig a láthatár széléről délibábképen feltűnő tornyok, kémények, paloták felé egészen az utóbbi időkig, sokszor könnyelmű elhatározással tagadták meg voltaképpen hivatásukat — csakhogy városi lakosok lehessenek. Még nem is olyan régen intézkedéseket kellett tenni e beözönlés ellen, amely már azzal fenyegetett, hogy a falvak és tanyák teljesen el fognak néptelenedni.

Igy volt ez mostanáig. De mit látunk most? Éppen az ellenkezőjét.

A város nem tud többé védelmet nyújtani polgárainak az ellenséges tá-

madásokkal szemben. Nincs az az elemi csapás, amely olyan szörnyű pusztításokat tudna okozni, mint az emberi gyűlölet. E romboló pusztítás ellen még a legtükrösebb légvédelem sem tud segítséget nyújtani. Elpusztulnak a paloták, a gyönyörű székesegyházak, a mérhetetlen értékű műemlékek, de az egyszerű békés városi polgárok házi tűzhelyei is rombadól a családi élet, a munkalehetőség, — egyzóval mindaz a biztonság, amely eddig a városi polgár sorsának legbiztosabb alapja volt. A lakosok tömegesen vándorolnak ki, otthagyják régi otthonukat, csak azt vihetik magukkal, amit két kézzel elbírnak. A város nem tudja többé megvalósítani voltaképeni célját: nem tud békét, biztonságot nyújtani lakóinak.

És ez még súlyosabb következményekkel jár, mint maga a háborús pusztítás. Arra kell gondolnunk, hogy az emberek lassanként el fogják veszíteni a bizalmukat a várossal szemben. Vissza tudják-e állítani az eljövendő béke a bizalmat a várossal szemben? Ez az első nagy kérdés, ami gondot okoz azok számára, akik féltik a városi kultúrát.

E sötétlátással szemben mi csak az örök emberi optimizmusra, a jobb jövő hitére, az emberi akarat csodálatos rugókonszágára hivatkozhatunk. Mindaz, ami most történik, csak kivétel, rendkívüli sorscsapás, amely ezt a sokat szenvedő nemzedéket sújtja, amely soha sem fog többé megisméltódni, mert

nemcsak a technika fejlődik, hanem az emberiség erkölcsi öntudata is.

A romok alatt is tenyészik az élet és a decemberi hó alatt is hiszard a mag. Ha megszűnik a tomboló örület, megnyugszanak a lelkek is, lassanként közeledni fognak egymáshoz az emberek és megértik egymást. Visszatér a béke és a biztonság utáni vágy, amely kiirt-hatatlanul szunnyad minden ember lelke legmélyén. A világháborúból történelem lesz, a békéből pedig valóság. És újjáépítik a romokat, feltámasztják poraikból a holt városokat. Ezek az új városok most már nem a mesterséges biztonság célját szolgálják, mert a nemesebb emberi természetből fakadó békevágy a felújult hit, a bizalom, az emberszeretet sokkal hatalmasabb, mint bármely várfal, vagy bármilyen betonmenedékhely. Az újjászületett városnak most az lesz a legfőbb célja, amit eddig csak mellékesen tudott megvalósítani: az igazi, nemesebb kultúra kifejlesztése és előmozdítása.

A problémába itt már gazdasági szempontok is bekapcsolódnak. Arra gondolunk, hogy a magánépítkezésekre, egyelőre hosszabb ideig nem gondolhat-nak a városok vezetői. És nem csupán a légi bombázások fenyegető veszélye miatt, hanem gazdasági okokból sem. A magánépítkezési kedv ugyanis, mint tudjuk, a legszorosabban összefügg a takarékpénztári betétkamatlábbal. Ha a tőke az építkezéssel nagyobb jövedelmességre tesz szert, mint a betétben elhelyezett pénz, akkor, normális körülmények között, fellendül az építkezési kedv. Sajnos, ezt az összefüggést is teljesen megszuarták a legutóbbi fejlemények. Az államhatalom több irányban kénytelen volt beavatkozni a háztulajdonosok jogaiba és azokat lényegesen korlátozni. Itt most csak néhány szempontot mutatunk rá. Először is az adóra, amely a háztulajdonból származó jövedelmet aránytalanul nagyobb mértékben sújtja, mint minden más jövedelmet. Az ideiglenes adómentességek csak részben enyhítenék a helyzetet, hiszen a magántőkés pontosan ki tudja számítani, mikor ér véget az új házak számára biztosított kedvezmény. A következő évek adóterhei hamarosan elensúlyozzák a kedvezmény előnyeit. Hasonló a helyzet az úgynevezett „szabad lakbérékkel” is, amelyet szintén csak az új házak tulajdonosai élvezhetnek. Mindezeket kívül, míg a helyzet meg nem változik, számolni kell az új vagyonadóval is, amely bizonyára nem fogja kímélni az új házakat sem. És gondoljunk még arra a sok-sok új közhelyre, kötelességre, amely a háztulajdonosokra hárul.

De mindennél sokkal súlyosabb az, hogy a nyersanyagok árának emelkedése következtében az új bérház építése nem mutatkozik nyereséges vállalkozásnak. Az építkezés ma nemcsak sokkal drágább, de bonyolultabb is, mint eddig bármikor. Olyan létesítményeket kell beépíteni, amelyek eddig teljesen ismeretlenek voltak és amelyeknek megvalósítása a költségeket rendkívül megnöveli. Gondoljunk csak a légtal-mi övöhelyekre, stb. Mindezekért nem nyújt elegendő kárpótlást az ingatlanok értékének emelkedése, amely csak átmeneti és bizonytalan. Komolyan kell tehát tartanunk attól, hogy a városok hosszú ideig nem számíthatnak magán-építkezésekre.

Ezért kellene a városok vezetőinek már előre nagyszabású középítkezéseket tervbe venni. Egyes vidéki városok a háborús viszonyok ellenére már elő is készítették hatalmas bérpaloták építését, egyelőre főképpen azért, hogy a lakáshiányon segítsenek. Talán ezen az úton kellene továbbhaladni. Minden lehetőséget fel kellene használni arra,

Séta az őszi parkban...

Kis megbeszélésre jöttünk össze ide. Hadd élvezzük a tovasuhanó őszi napok simogató melegét addig is, amíg komoly problémáinkat megvitatjuk. Ilyen környezetben, mint: fű, fa, madárdal és alkonyati napsgár, a nehézségek is könnyebben megoldhatóknak tűnnek.

Még nem voltunk mindannyian együtt, azért egy kis felfedező útra indultam.

A park egyik sarkában fehérhajú öreg kertészapó tempósan, akkurátusan gereblyélte az utat. Miért is sietne? Hisz ügyis a végére ér egyszer. Odébb, szomorúan csüngenek szárazlevelű ágait a fák. Szomorúak, mert nem öltözhetnek bibor, és aranyszínbe utoljára, nem susoghatják el a százasod tügylek hattyúdalaikat. A hatalmas nyírfa enyhe szélről lengő levelei is szárazon zörögnek. Mindent halálra perzsel az esztelen nyár. Egy nagy bokor mögül visszaneztem, nem lát-e meg valaki? Hamar ledobtam klapatyoló fatalpumat, ne zakarja dőszonáns hang a természet templomának halk zsolozsmáját. Óvatosan lépkedtem tovább, mert a nemrég még üdezőld pázsitnak kiszáradt kis csonkjai, mint apró szuronyok meredeztek fel felé. Kicsi s nagy bogarak szaladgáltak a száraz fű között. Sietős volt az útjuk. Most van az őszi betakarítás. Ki kell használni a jó időt. De még csak ősz elején vagyunk, miért sietnek úgy? Olyan izgatottak. Ők tudják miért.

Egy fűszálon, kis csiga hintázik. A kavicsos úton öreg csigák alusznak házaikba húzóva. Ők ráérnek. Felvettem egyet kíváncsiságból, hogy kibújik-e, mint régen a varázsszóra? „Csigabiga gyere ki, ég a házad ide ki.” De hamar visszatettem, mikor szürcsögni kezdett. Nem szeretem a csúszó-mászókat. Itt-ott üres, kiszáradt csigaházak he-

verték. Belekandikáltam kihalt házaikba. Lám, a csiga sem viszi magával a házat a másvilágra, pedig az a testéhez van növe. Csak mi ragaszkodunk úgy a földi kincsekhez, hogy oda is magunkkal szeretnők vinni.

Egy nagy vadgesztenyefa, melyen alig van pár levél, hajlik ki a köfalon az útra. Zörög az avar lábaim alatt, mintha dióhéj között járnék, midőn utat török magannak a bozótban keresztül a falig. Nézzem, mit nöz olyan kíváncsian a gesztenyefa? A műt vonul el a köfal alatt. Szép sima út, nesztelenül suhanhatnak tova az autók. De azért, sajnálom a régi fákat. Egész idegen lett a táj. Egyedül az vigasztal, hogy magyar embereknek nyújtott kenyeret. A hideg sima út mindjárt átváltozik, látom a sok verejtékes homlokú, kérdés tenyerű munkást, amint ássák a földet, talicskássák a köveket és ahogy türelmenül, szeretettel helyezik egymás mellé a sok kis kockát, simítják a betont. Most már tekintetemmel végig simogatom az utat, ameddig csak látni lehet. Aztán megyek megkeresni régi ismerősömet, a kis rigót. Mióta itt barangolok, madárcsicsergést sem hallottam. Vajon hol vannak?

Tavasztól ősziig, évek óta, ahányszor a park mellett vitt el az útam, mindig megkérdeztem: „fütyül a rigó?” S jött rá a válasz, frissen, ujjongva a vidám kis drága hang: „fütyül a rigó!” Körül-szédtem az egész parkot, de sehonnan sem jött válasz.

Szomorúan visszaballagok kiinduló pontomhoz. Leülök a fűre s hallgatom az előndót. De közben a kis rigón jár az eszem, aki elmenehült, mert nem bírta elviselni a szívet-lelket szomorító, madárdalt elnémító óriás lák korai haladklását.

Paragi Istvánné.

hagy a városok, a közintézmények építkezzenek, minden heverő tőkét erre a célra kellene fordítani és arra törekedni, hogy a városok elsősorban saját erejükkel épüljenek újjá. A pusztuló világ-városok bizonyára megtalálják ebben az irányban is a helyes utat.

Reméljük, hogy a mi magyar vidéki városainkat elkerüli az általános pusztulás. Ez azonban nem azt jelenti, hogy semmi feladatuk sincs a jövővel szemben. Éppen ellenkezőleg. Ezt a kedvező helyzetet fel kell használni az alkotásra. Nemcsak a régi, félbemaradt terveket kell valóra váltani, hanem minden lehetőséget ki kell használni a városok újjáteremtésére. A város, mint hatóság, vegye át a magánvállalkozó szerepét, teremtsen újjá a régi városokat a kialakuló új korszak szellemében. El kell törölnie az ósdi, rozoga, emberhez nem méltó viskókat és egészséges, korszerű, kényelmes családi tűzhelyeket kell helyükbe varázsolni. Versenyre kell majd kelni a romokból újjáéledő városokkal, amelyek minden szerencsétlenségük ellenére egy tekintetben előnyben lesznek: nem köti meg képzelőerejüket és alkotóképességüket az elmúlt idő semmiféle hibás alkotása. Nem lesznek kénytelenek szűk sikátorokhoz, egészségételen, sivár bérkaszárnyákhoz, vagy düledező külvárosi viskókhoz alkalmazkodni. A korszerű egészségügy, az emberszeretet, a szociális gondoskodás, a technikus, az építőművész minden tudása, szeretete, képzelőereje egyesülhet a háború utáni modern városok megalkotásánál. Nem lassú visszafejlődés, hanem soha el nem képzelt nagyarányú fellendülés vár tehát a háború után a városokra. A mi vidéki nagy városainkra is.

Ebben a fejlődőképességben rendületlenül hiszünk. — ismerjük városaink múltját, — nyugodtak lehetünk jövőjük felől.

Igazgatói intelem a Szent László gimnázium ifjúságához

Hirdetem a Szent László gimnázium tanulóifjúságának: A fegyelmi szabályokat legszigorúbban tartásuk be. Az utcán egyensapka nélkül járni, este nyolc óra után engedély nélkül kimenni tilos. Mozikba, színházba csak az igazgatói irodán nyert írásbeli engedéllyel szabad menni. Engedély nélkül a szüleivel sem mehet senki. Hivatalosóra mindennap 11—12 óra között van. A legkisebb fegyelmi vétséget szigorúan büntetem.

Tanulóifjúság! Mindnyájatokhoz szólok. A nemzet jövője érdekében nagy szigorúsággal, fegyelemmel kell lennetek önmagatok iránt! Ebben az időben ily huzamosan tétlenül nem lehettek. Tanuljatok szorgalmasan, használjátok fel ezt az időt okosan, hallgassátok a rádióiskolát. Istentiszteletre pontosan járjatok el. Önmagatoknak, családotoknak, hazánknak tesztek hasznát, ha a nektek való munkával erősítitek testeiket, gyarapítjátok tudásotokat, minden tekintetben folytatjátok az erőgyűjtést ebben a hosszú szünidőben. Az elévült munkáitokról és a megtanult tananyagokról tanáraitoknak be kell számolnotok.

Jakó Albert igazgató.

Hirdessen a Magyar Lapokban

Nebulák a rádió mellett...

Nagyvárad, iskolanyitás hava. Szeszélyesen derülő s boruló szeptemberi reggel.

A parkok és sétányok gyérülő lombjaihoz s lesárgult füveihez máskor ilyenkor már elválaszthatatlanul hozzátartozik az őszelőnek egy másik jellegzetes képe, a hátukon táskákkal iskolába siető gyermekek kisebb-nagyob csoportja.

Ma ez a kép hiányzik a nagyvárad utcákról. A háboru, mint annyi más a mindennapi élet megszokott s számmunkra — úgy képzeltük — nélkülözhetetlen színeiből, ezt is elmosta. Csak a nyitott ablakokon át kiszűrődő rádióhangok ébresztik rá a reggeli órákban munkahelyére sietőt, hogy mégis csak szeptember van s az iskolák, ha ilyen furesán és békeidőben elképzelhetetlenül is, csak megnyitották — legalább is szellemi — kapuit a tanulni vágyó, vagy még több esetben tanulásra szorított ifjúság előtt.

Vajjon hallgatja-e ezeket a rádió-előadásokat minden iskolás gyermek? Azok, akiknek van otthon rádiójuk, s azok, akiknek nincs? Akad-e mindenkinek ez utóbbiak közül ismerőse, szomszédja, jóbarátja, aki felajánl maga mellett egy üres széket a rádió-asztal mellett?

A Nemzeti Munkaközpont helyi vezetősége rendkívül életrevalóan adta meg ezt a kérdést. Mint az új-

ságolvasók értesülhettek, hírlapilag hívta fel a rádióval nem rendelkező munkáesaládeket, hogy iskolaköteles gyermekeiket reggel fél 9 órára küldjék el a Munkaközpontba. — épügy, mintha iskolába küldenék — ahol lehetővé teszik számukra, hogy kellő felügyelet mellett közösen hallgathassák a házagypótló rádióelőadásokat.

Látogatást tettünk az egyik ilyen „tanórán”.

A Munkaközpont nagyterme, ahol máskor vidám szórakoztató előadások, táncmulatságok folynak, most iskolateremmé alakult át. Ez is hozzátartozik a háboru átfestő: átértékelő hatásához. Az iskolák, ahol máskor vidáman hancurozó gyermekek kacagása, lármája, éneke vagy magolása verte fel még a legkisebb zugokat is, ma fájdalomtól nyögő, jajongó sebesültek kórházaivá váltak. A szórakozás, vagy felnőtteket szórakoztató művelés hajléka pedig átváltozott — ha csak napi másfél órára is — tanteremmé.

Kissé különös tanterem biz' ez. A terem közepén a széksorok üresen tángonganak, csak az emelvény előtt, egy hosszú, keskeny asztal mellett van élet. Kislányok és kislányok ülnek körül, előttük nyitott füzetek s kezükben ceruzával, még halkabb zsongással várva a csengetést, mint az iskolában, óra előtt, amikor a cse-

getés és a tanító, vagy tanár érkezése közötti átmenetként a „vigyázó” hallgattatja el a „tízperc” alatt még el nem kiáltott, s kikívánczó esatakiáltásokat.

Pontosan fél 9 órakor megszólal a csengő, s röviddel utána a láthatatlan tanító, aki jó reggelt kíván. A gyerekek figyelnek, s követik a szinpad-függöny mögül előtörő hang utasításait. Persze, későbbjövők, beszélők, nem figyelők itt is épügy akadnak, mint az iskolában. S ha olykor valamelyik kíméletlen rádiószomszéd műsorkeresése nyomán felszív a rádió, éppen olyan kuncogó derű hullámzik át a nebulóseregen, mint amikor a tanító, vagy tanár magyarázat közben — mondjuk: eltűszenti magát.

Mert mi mindent nem talál mulatságosnak s ellenállhatatlanul kacagásra ingerlőnek a boldog, gondtalan iskolásgyermek?

S éppen ez a vigasztaló, ez a megnyugtató. Hogy ezt az egyet, minden idők gyermekének mindenkor kuncogó kedvét s a felnőttek minden látszólagos furesaságait kinevetni kész hajlamát még a háboru sem tudja eltörölni.

Mert a gyermekek mosolya — a jövő szívárványa.

(M. F. V.)

AUTOMATA ÓH!

Tévedés ne essék, nem olyan automatáról van szó, amelyikbe pénzt kell bedobni, hogy dühösödjen az ember, mert a promicli cukor a félúton elakad. Itt nem kell bedobni semmit, mégis lehet dühöngeni. A telefonról lesz szó könyörgöm. A huszadik század vívmányáról: az automatatelefonról.

Egyik reggel éjjeliszekrényemen csörögni kezd a telefon. Álmosan nyulok a kagylóért.

Halló Popelka ur, mi van a megrendeléssel? erélyeskedett túlról egy borzú hang.

— Nincs szerencsém Popelka urat ismerni, bizonyára téves kapcsolat volt — udvariaskodtam.

— Akkor minek jelentkezik maga ökör?!

— De kérem...

— Kuss.

Kattanás Túról letettek a kagylót. Az ember hamar felejt. Félóra múlva újra gyanútlanul mentem a telefonhoz, amikor az csörögni kezdett.

— Mindig tudtam, hogy hitvány alak vagy Dezső, de hogy képes vagy megszólalni egy ilyen nőszeméllyel, azt nem mertem volna álmodni. — tremolózott fájdalommal. Öngyűsága a drót másik végén.

Felvilágosítottam, hogy bár a Dezső nevet mindig szerettem. — Jajdalom — nem vagyok Dezső, de ha az is lennék, sohasem gondolnék arra, hogy ilyen szép hangot megszóljaljak...

— Miü...? Még te is tagadod magad? Hát emvi év után ezt érdemeltem tőled? Azt hiszed nem ismerem a hangodat? Te utolsó fráter. Jai a szivem...

Halk kattanás. A beszélgetésnek vége. Öngyűsága idegrohamot kapott.

Nemsokkal ezután barátom hívott fel.

— Olvastad a reggeli lapokat? — Barátom, kicsoda szenczió...

— Ne hagyj megénni, közöld talán velem is szencziódat

— Képzeld, az áruló Badogliakormány kiugrásának előkészítésére...

Halk kattanás.

...már hetekkel ezelőtt átképzőtanfolyamon vett részt, — ezt egy kicsit mélyebb hang dünnyögte.

— Mit csinált, te örült...?

— Nagy erőket gyűjtött össze Róma környékén...

— ...és valamennyien elmentek járni, — folytatta ismét egy másik hang.

Most már komolyan dühös voltam. Lecsaptam a kagylót. Am a telefon nem azér van csengővel felszerelve, hogy öt perc múlva ismét ne csörögjön.

— Kedves Kovács úr, örömmel közölhetem magával, hogy nagy utánjárással sikerült megszerezni Önnek hamzsa diót. Mikor veszi át?

— Egyáltalán nem veszem át, menjen a pokolba a diójával, — ordítottam.

— De kérem, kicsoda hang ez...?

— Kuss...

És letettem a kagylót.

Öt perc múlva ujjent csöngetett.

— Édes Gézám, ugy-e megborsajtasz nekem...? — A te kis Cicukád...? — csicsergelt egy bájos női hang.

Ahá... na megállj Cicuka.

— Vedd tudomásul hűtlen kigyó, hogy örökre végeztem veled, — bömböltem. — Nem vagy többet Cicuka. Ne is keress többet.

(Szegény Géza, mit szól majd, ha

megtudja... ámbar az se lehetetlen, hogy örökre hálás leszek neked.)

Mit részletezzem? — A délelőtti folyamán nálam keresték a tüztöltőgépet, a Jóreménység gyógyszerárát, az Állástalan Kéményseprősegédek Klubját, a folyamórséget, a rendőrséget, a sóhivatalt, az adóhivatalt, a postát és még egy sereg hivatalt.

Félig ájulva, izzadságtól fuldokolva mentem délben a telefonhoz, amikor már a századik hivatalt keresték nálam.

— Ön hívta a mentőket...? — hangzik a kérdés a drót túlsó végéről.

— Nem. De jöhetnek... — suhogtam elhalóan.

Kicsuszott kezemből a kagyló és elvágódottam.

Gerendi László.

Jótekonycélú előadást rendez a Városi Vasut a Református Kulturpalota dísztermében

A nagyvárad Városi Villamos Vasut műkedvelő gárdája jótekonycélú előadást rendez holnap délután háromnegyed hétkor a Református Kulturpalota nagytermében. A kitűnő műkedvelőgárda a Városi Vasut személyzete és zenekara közreműködésével színe hozza Erdélyi-Szántó: Lehullott a regényárfa című 3 felvonásos vidám operettjét. Rendező ifj. Huszár Gyula, a zenekart pedig Bornemissza Zoltán karnagy vezényli. Tekintettel arra, hogy az előadást nagy érdeklődés előzi meg, kérjük a t. közönséget, hogy jegyeikről sziveskedjenek előre gondoskodni. Elővételi pénztár f. hó 19-én, d. e. 10—12-ig a Református Kulturpalota pénztáránál. (Teleki-u. 31.)

Jávor Béla:

Emlékek a nyárról...

Sokfelé jártam a nyáron, a szabadság boldog heteiben. Valami ideges nyugtalanság űzött, talán új, nagy, felejtető élményeket kerestem; a tudatalattit kelene jobban kipuhatólni, hogy miért. Rengetegen végeznék ezt a puhatólást: mindig zsúfolt vonatokon utaztam, mintha vihar előtti csendben futkostak volna az országban keresztképp az emberek, hogy megkeressék felzaklatott idegeiknek a legszebb, a legjobb pihenő helyet.

„Nincs szoba“

Ennek az utazási láznak köszönhetően, hogy majdnem egy egész éjszakát hajléktalanul bolyongtam végig Budapest elsötétített utcáin. Rokonokhoz szoktam szállni, ha dolgom akad odafent vagy megkívánok egy kis pesti levegőt, de ezalkalommal a családi hírszolgálat megbízhatónak vélt adatai ezert a kiterjedt pereputtyból csak két szállásadásra alkalmas háztartás jöhetett számításba, mert a többiek vagy a Székelyföldet járták, vagy Pest környékén tanyáztak, vagy a Délvidéken kerestek zsírosabb táplálkozási viszonyokat... Szokott biztonságommal csöngtettem be este kilenc óra tájban a nagybátyámhoz, aki a Margit-körút tájkán lakik. Sírú csend. Kiderült, hogy bátyám családostól egy mátrai üdülőhelyre vonult el az angol rádió „jóindulatú” figyelmeztetései. Rohantam a másik, kiválóan vendégszerető rokonhoz, a Horthy Miklós úton szoktam néha szállásigényléssel megörvendeztetni, de ő ugyancsak családostól, háromnapos balatoni kirándulásra ment.

Ott álltam a füledt augusztusi éjszakában, kisé már fáradtan, mert Váradtól Pestig a vasúti kocsi folyosóján állva kellett szoronganom s természetesen tudomásom volt arról, hogy a szállodai fronton reménytelen a helyzet. Csak nemrég járt Pesten egy kollégám, aki feldultan panasolta hazajövet, hogy két éjszakát töltött különböző körúti padokon, mert hiába házalta végig az összes szállodákat, amelyek a teljes elesigázottság bekövetkezéséig útjába akadtak. De a barátom költői kedély, sok érteke van a csillagos éghozzatához... Szép kilátások. Még ha záróra nem lenne s kávéházi lakónak lehetne el az ember... Rangkülönbség nélkül sorra vettem valamennyi szállodát, amire hamarjában emlékeztem s mindegyikben pontosan tájékoztattam magam a legközelebbi környék hoteljeiről, azokban is egymás után próbáltam szerencsét, egyik városrészt a másik után tartam fel kutatóútamom, de éjfél után egy órákor még mindig az utcákat róttam. „Nincs szoba”, felelték vérlázító közönnyel a portások mindenütt. Már azon a ponton voltam, hogy barátom példáját követem, vagy elbandukolok a Keleti pályaudvarhoz hóbiskolni a váróteremben, vagy beülni egy akármilyen vonatba, amelyre bérletjegyem érvényes, ha egyáltalában indul ilyen vonat ebben az időben, mikor végre, félhárom táján találtam egy poloskás zugolyt valahol a legsötétebb Erzsébetvárosban. Tizenegy pengő hatvan fillért fizettem érte egy éjszakára.

Egy petrence széna

Erről a hajléktalanságról jut eszembe a felsőbányai Bodi-tó. Tündéri hely, vetekezik a Szent Anna-tóval, de összehasonlíthatatlanul közelebb esik az alföldi tájakhoz, ahol joggal sejtetheti a

hegyvidéki tájak rajongóinak nagy tömegét az ember. Autóbuszon is pompásan megközelíthető; az ország legszebb műútja, a 126-szerpentes Felsőbánya-máramarosszigeti út vezet közelébe a Gutin-tetőre kapaszkodóban s nyári és téli sportlehetőségeivel remek üdülőhelynek rendelte ki a természet. S még sincs itt egyetlen házikó sem, ahol bár egy éjszakát eltölthetne az ember. Mondják, hogy már történtek kezdeményezések ebben az irányban, vállalkozó is akadt, aki meglátta a fejlődés távlatait s hajlandó lett volna egész telepet létesíteni itt, de minden megakadt a kincstár és a kis bányaváros érdeksúrlódásain, mert mindkettőnek van valami tulajdonjogi köze a tóhoz és környezetéhez. Amit a kincstár akart, azt a város nem akarta, amit a város óhajtott volna, abba a kincstár nem ment bele. Így aztán egy nagy, nyitott kioszk az egyetlen hely, ahol a vándor menedéket találhat az időviszontagságai elől...

Reggel érkeztem a tóhoz. Körökörül még árnyékban voltak a partok, csak egy gyönyörű, harmatos pázsit párolgott már a hegyek mögül előretörő nap sugaraiiban. Odahúzódott a kis kiránduló társaság, amelyhez az autóbuszban hozzászédtem. De alig telepedtünk le a gyepen, már ránkordult egy kincstáriőr, akinek a közelben van a kalyibája, hogy onnan bizony távozzunk, még pedig hamarosan, mert ez kincstári terület s a főmérnök úr hatba-hasít bennünket, ha erre vetődik...

— Aztán mondja csak, — kérdeztük, — mi kárt okozunk mi itt, hiszen, ha jól látjuk, lekaezálták már ezen a helyen a sarjút is.

— Mindegy, — felelte a zordon őr. — Ami tilos, az tilos.

Mi mégis megbicsakoltuk magunkat és nem tágitottunk. Hadd jöjjön csak a főmérnök úr. Majd megmondjuk neki a véleményünket... Szelid öszezhasonlítást teszünk egy petrence széna értéke és a turisztika, kincstári szempontból sem közömbös érdekei között...

Kialtás a sírból

Nagybánya környékén, egy kies szőlőhegyen kötöttem ki néhány napra, a jó bortermő, Szamos-menti Sikárlón. Diákkoromban több éven át nyaraltam ebben a faluban, minden völgyet, lejtőt, hegytetőt ismerék ezen a tájon; ma is tudom, hogy a folyó hol rak homokzatyonyokat és hol kavarr mély örvényeket gyönyörű kigyózással s hogy a Fekete-patak hol alkot apró vízeséseket, medencéket, amelyekben hideg kristályfürdőt kereshet az ember.

Harminc éve nem jártam erre, sok minden megváltozott azóta. Új házak épültek és sok vityiló eltűnt a régiak közül. Még a folyó medrét is átépítették itt-ott az áradások, el is tévedtem egy fiatal parti fűzesben, amely már újabb keletű. De a hegyek vonulata örök. És esodálatos: a Fekete-patakban is megtaláltam régi fürdőhelyemet. Mintha egy kavicsot sem mozdítottak volna el innen a tavaszi vizek. A sziklafal alatt ugyanaz a medence, amelyet harmincegynehány évvel ezelőtt, bátyámmal erre barangolva fedeztem fel és mélyítettem ki, hogy hővebb vizű legyen. Ugyanazok a kis vízesések táplálják ma is a természetes bazint a símára esiszolt kötömbök között, a meder tapintása is a régi, ahogy belezárol az ember.

Megrázó élmény volt. Beletelepedtem

a kis medencébe s a bátyámra gondoltam, akivel harminc évvel ezelőtt együtt eülyzöttünk a kövekkel itt és aki egy évről rá elesett a galíciai harcokban. Szokása volt elesatangolni a völgyben, mialatt én pisztrángra lestem a patakban. Ni-ni most is éppúgy cikáznak a halak föl a zuhatagokon mint harminc évvel ezelőtt. A fák is éppúgy susognak a parton, mint akkoriban. Mintha kiessett volna életemből ez a három évtized. S egyszer csak a hegyoldal felől kiáltást hallottam, tisztán, megrendítő közelséghől, a bátyám jólismert, erős

Bármilyen

Ingatlan

adásvétel, csere vagy bérlet-ügyben bizalommal keresse fel

MEZEI ingatlanforgalmi irodát Nagy Sándor u. 19. Telefon: 27-50

baritonján:

— Béla!

Kiugrottam a vízből és vad borzongás futott rajtam végig. Mintha árnyék jelent volna meg, amely a galíciai sírból lépett volna elő, hogy a sikárlói Nagypatak völgyében találkozzék velem.

Nem fizette meg?

Nehezen szánja rá magát az ember, hogy utazzék a mai időkben. De a dolga mégis megköveteli, hogy néha útnak eredjen. S ha megfogamzott a nagy utazási elhatározás, idejében kimegy az ember a vasutra, hogy helyet biztosítson magának. Egy pesti utazás alkalmával történt ez az esemény, amely tollunk hegyére kíváncsok.

Négy órákor már minden ülőhely foglalt volt a pesti gyors nagyváradi kocsijában. Az egyik harmadosztályú fülkében egy asszony foglalt helyet s mellette fektetve pihen talán két éves leánykija. Egy másik asszony is jön s helyet keres; persze ülőhely már nem akad s végül a nagy keresés után visszatér ahhoz a fülkéhez, amelyben a kisleány van édesanyjával. Először megkérdezi: van hely? Felelet: nincs. Ezt úgy is láthatta, mert minden hely foglalt volt. De látszott rajta, hogy forr benne a méreg s valami nem tetszik neki. Végre ki böki nagy hevesen: Nincs? ... hát akkor miért foglal el a gyermek két helyet? Hívom a kalauzt s majd rendet csinál azonnal. Hogy lehet az, hogy a gyermek is helyet kap, még pedig kettőt, amikor egy helyet sem fizettek érte.

Alig mondta vagy inkább kiabálta ki ezeket a pattogó szavakat, már rohant is. Nem is volt idő a magyarázgatásra, hogy várjon asszonyom, nézze csak, majd lesz hely azonnal. Tegye le itt a csomagját s felváltva átadjuk helyünket, de a gyermek csak maradjon. A gyermeket nem szabad bántani, hiszen még egy életerős embernek is sok Nagyváradtól a pesti utazás s egy kisgyermek még jobban megéri ezt.

Őn, asszonyom, nem volt édesanya, mert ha az lett volna, nem csinál ilyen nagy zavart a gyermek miatt. Mondták is mások, midőn eltávozott a kocsiból, azok mondták, akik ismerik Önt, hogy nincs gyermeke. Ezt előre sejtettük. Az édesanya tudja, hogy mit jelent gyermekkel utazni. S abban sincs igaza, hogy nem fizette meg a helyet a gyermek édesanyja. Próbálja meg, neveljen fel egy gyermeket, hajljon gyermeke fölé aggódó lélekkel, síró szemekkel, törje a fejét, hogyan ruházza és iskoláztatja s akkor kérdezze meg, nem fizette-e meg az édesanya a gyermek helyét. Asszonyom, legyünk türelmesek és megértők a gyermekekkel és az édesanyakkal szemben! (V.)

Doktor, jobb időt kérünk...

Tengeralattjárónk őrségét éppen most váltják: az előző őrség négyórás figyelés után, rendben levonul a vaslétrán, az új őrség pedig elfoglalja helyét s megkezdődik a harc — ezuttal a vihar ellen. Naszádunk orrával szemben tiszmeletmagasságú hullámhegyek nyargalnak: a szél kegyetlenül sikorg a kötelek, drótok között s a tengeralattjárónk úgy táncol a szörnű víztömegek hátán, akár egy könnyű dióhéj.

Az ember azt hinné, hogy a tomboló viharok sohasé lesz vége: pedig az amerikai karaván nyomából nem szabad elmaradni. A parancsnok már-már lemond arról, hogy valaha is közelébe jut az előtűnk haladó szövetséges egységek: egy szerre azonban rádiófigyelmeztetés érkezik a támaszpont parancsnokságától: hogy: Kitartani, az idő javul!

A legények tudják, hogy ilyenkor odahaza, a meteorológiai figyelőállomásokon is megfeszített munka folyik: szakértők serege figyel, tanulmányozza az időjárást s az eredmények, kilátások néhány perc múlva rádión röppennek szét a világ minden tája felé, ahol a tengely egységei kergetik az ellenséget. Gyakran előfordul, hogy a támaszpont, vagy nagyobb kötelék parancsnoka ilyen kíváncsággal fordul a meteorológusokhoz: Doktor, erre és erre feltűnt-

nül jobb időre van szükségünk! Csináljon valamit. Két tengeralattjárónk halad ott s nem tudnak megbirkózni a veszett viharral.

Persze, a „doktor” nem tud észlelendet csinálni. Ehhez még ők sem értenek. A hadiszállás géptávirója azonban pillanatnyi szünet nélkül kopog s ha azt nem is tudja közölni a futó egységekkel, hogy egy-kettőre kiderül, a pontos megállapításokat, esetleg javulási, vagy rosszabbodási kilátásokat azonnal továbbítja.

A messzi tengereken haladó tengelyköttelek, vagy egységek megállapított időnként rádión közlik a hazai figyelő-állomással az időjárási elemeket: azét az időjárást természetesen, amely az illető tengert uralja. Hyenkor villámgyors munka kezdődik: a felhőmagasság, felhősűrűség, szélirány, szélereősség, tengeráramlás, stb. adataiból gondos mérlegeléssel, a tapasztalatok hasznosításával megállapítják a következő néhány, esetleg 10—15 órára várható időt.

„Kitartani, jobb idő jön”, — ismétli parancsnokunk a figyelő állomás utasítását. És tengeralattjárónk gépei fokozódó bugással feszülnek neki a tomboló viharok, az előtűnk haladó ellenséges karaván nyomában. (TEK.)

Azok a kék kacikák...

avagy

Andris bá' esete a pipadohánnyal, a trafikás kisasszonnyal és a tajással

„Szolgál az is, ki áll és vár csupán”. Milton mondása jutott eszünkbe, amikor az egyik külvárosi trafik előtt várakozó hatalmas tömeget láttuk. Nem tolakodtak, nem dobálták egymást, csendesen álltak szabályos kettős sorokba fejlődve. Pedig rendőr a közelben nem volt, hogy rendet tartson. Tehát már ezt is megértük, hogy dohányosztáskor nem verik kékre-zöldre az embert, amíg a pár darab cigarettáját megkapja.

Beálltunk a sorba és a szomszédok beszélgetésből lestük el az alábbi igen bájos s egyben tanulságos kis történetet.

Andris bá' piros-pozsgás arcú, nagybajuszu nyugdíjas a legutóbbi osztáskor erősen igyekezett, hogy bejusson a dohányosztásba. Amikor a sietség okát tudakolták tőle, szájában lógó üres pipájára mutatva, szenvedő hangon jelentette ki:

— Már 24 órája nem ég.

S ezt úgy mondotta, mintha ennél nagyobb szerencsétlenség nem is érhetné.

A sors azonban alaposan megtréfálta. Mire odakerült a csinos elárúsító kisasszonyhoz, az semmitmondó kifejezéssel jelentette ki:

— Elfogyott a dohány!

Fejét lehorgasztva, busan ballagott kifelé az öreg és közben arra gondolt, hogy az emberek közönye egyenesen sértő. Lám a kisasszony sem érezte át kellő mértékben azt a mély megdöbbenést és csalódást, amit szavaival okozott.

Nyakas ember lévén azonban, nem adta fel a reményt. Ha így nem sikerült, megpróbálom másképen, — gondolta — s megvárta, amíg a trafik este bezárt.

A csinos elárúsító leány hazafelé tartott, amikor Andris bá' fiatalokat megszegeyintő fürgeséggel melléje lépett és elkezdődött a csevegés.

Andris bá' okos ember lévén, mindenről beszélt, csak eredeti céljáról nem. Dicsérte a leány ruháját, cipőjét, arczsínét. Közben kiderült, hogy a leány már két éve asszony s a férje szintén pipázik. Kitént az is, hogy a fiatalasszony nem szívesen veszi, férje ilyenirányu szenvedélyét.

Andris bá' akkor rukkolt ki mondókájával, s ime az udvarlásnak meg lett az eredménye. Igéretet kapott, hogy másnap föltétlenül kap egy pakli dohányt.

Eddig minden rendben is lett volna, de akkor követte el az öreg azt a végzetes vigyázatlanságot, hogy megkérdezte:

— S mivel tudnám én ezt revanészírozni?

A fiatalasszony mosolyogva felelt: — Ha nagy szívességet akar tenni nekem, úgy szerezzem néhány tojást.

Másnap reggel Juliska néni elment a piacra s ezt az időt használta fel Andris bá', hogy kissé körülnézzen az

éléskamrában. Bizony nem sok mindent talált ott, de végül is az egyik táliban három tojásra bukkant. Gyorsan papirosba csomagolta és elindult a trafikba. Kissé bántotta ugyan a lelkiismeret, de Seneca mondásával próbálta magát meenteni:

„A szükség törvénytelen dolgokra tanít”.

Lebonyolították a dohánytözsében a cserét s alig várta, hogy hazaérjen. Elővette gyönyörűen kitakarított pipáját, rágyújtott s mennyei élvezettel kezdett pöfkélni.

Ekkor érkezett haza Juliska néni. — Ma délbén tőrőscsusza lesz, remek turót kaptam. — mondotta, s már indult is az éléskamrába.

Andris bá' hirtelen rájött, vihar lesz és belső izgatottságtól fűtött hangon jelentette ki:

— Iszonyú meleg van itt bent, átmelegyek kissé a szomszédhoz.

Nem ért azonban az előszobáig sem, megállította Juliska néni izgatott kiáltása.

— Hová, lettek a tojásaim?

Ne részletezzük a lefolyt jelenetet, amelynek során Juliska néni csakhamar rájött a turpíságra. Tény az, hogy Andris bá' hiába hozakodott elő Senecával, mert harcias felesége képzetebb és határozottabb októnak bizonyult.

S aznap délbén Andris bá' tényérja bizony lefelé volt fordítva...

BALLAY SÁNDOR

Rendelet a zsidó mezőgazdasági ingatlanok ügyében

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A Budapesti Közlöny szombati száma közli a földművelésügyi miniszter rendeletét a zsidók mezőgazdasági ingatlanainak felhasználása tárgyában kibocsátott rendelet alapján eljáró tárgyalóbizottságok működési kerületének, székhelyének és elnökének kijelöléséről. Biharvármegye derecskei járása és székelyhídi járása a volt csonkamagyarországi területen működő bizottság székhelye Nagyvárad, elnöke dr. Szilágyi Béla kir. törvényszéki bír. Biharvármegye volt csonkamagyarországi területének a derecskei és a székelyhídi járás területének kivételével működő bizottság székhelye Nagyvárad, elnöke dr. Bóka Papp Ernő kir. törvényszéki tanácselnök.

Tizenöt román szövetkezet működik Bihar vármegyében

Román mellékletet adott ki a „Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézet”

Nagyvárad, szept. 18. A „Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézet” ez évben elhatározta, hogy folyóiratához a „Kisebbségi Körlevél”-hez minden második hónapban mellékletet ad ki a hazai nemzetiségek nyelvén. Így januárban 17 oldalas szerb és horvát nyelvű mellékletet adott ki, amelyben Sümeghy Mihály a magyarországi szerbek történetét, Csuka János pedig a „Matice Srpska” történetét és működését írta meg.

Március havában megjelent azután a legelső román nyelvű melléklet is. Ebben a 17 oldalas mellékletben dr. Gáldi László, a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem tanára írt tanulmányt a magyar-román kulturális kapcsolatok történetéről, míg Pusztai-Popovits József hírlapíró az északerdélyi román kisebbség 1942-es évi könyvterméséről írt cikket.

Májusban megjelent a szlovák és ruszin nyelvű melléklet. A 6 oldalas szlovák melléklethez Oláh József a magyarországi szlovákok kulturális helyzetéről írt tanulmányt, míg a 16 oldalas ruszin melléklethez Kemény Gábor a magyar-ruszin szellemi kapcsolatokról írt cikket.

Julius havában megjelent már a második szerb és horvát nyelvű melléklet is a folyóiratnak. A 9 oldalas horvát mellékletbe dr. Vándor Gyula, a szegedi Baross Gábor gyakorlati gimnázium tanára, egyetemi lektor, a horvát usztasarendszerről és az usztasa-szervezetről írt cikket, míg a 8 oldalas szerb mellékletbe dr. Sümeghy Mihály a magyarországi szerbek privilégiumairól írt tanulmányt.

Most szeptember havában azután megjelent a „Kisebbségi Körlevél” második román nyelvű melléklete. A 18 oldalas melléklet egyetlen tanulmányt tartalmaz, amelyet Pusztai-Popovits József hírlapíró írt az északerdélyi román nemzetiség szövetkezeti mozgalmáról a második bécsi döntéstől egészen napjainkig.

Tanulmányában részletesen ismerteti a kolozsvári „Plugarul” Központi Román Szövetkezet és a besztercei „Regna” fakitermelő és értékesítő szövetkezet működését.

Rámutat arra, hogy a második bécsi döntés után Észak-Erdélyben összesen 422 román hitel, fogyasztási, értékesítési, tej-, fakitermelő, stb. szövetkezet működött. A második bécsi döntés után azonban a 422 román szövetkezet közül

18 Romániába költözött, 23 csatlakozott a „Hangyához” vagy a „Szövetség”-hez, 23 megszűntette működését, 130 nem tartotta meg közgyűlését és ezért szűntette be működését. Ennek ellenére

a román szövetkezetek közül ma még mindig 244 működik Észak-Erdélyben.

A legtöbb román szövetkezet Szilágy, Kolozs, Beszterce-Naszód, Szolnok-Doboka, Szatmár, Maros-Torda és Bihar vármegye területén működik. Szilágy vármegyében 58, Kolozs vármegyében 42, Beszterce-Naszód vármegyében 39, Szolnok-Doboka vármegyében 34, Szatmár vármegyében 21, Maros-Torda vármegyében 18, míg

Bihar vármegyében összesen 15 román szövetkezet működik.

Máramaros vármegyében 3, Ugocsa vármegyében 3, Csik vármegyében 1, Háromszög vármegyében pedig 1 román szövetkezet fejt ki tevékenységét. Ezenkívül egyéb vármegyékben még 7 román szövetkezet működik.

A román szövetkezetek Észak-Erdélyben jellegük szerint a következőképpen oszlanak meg:

96 hitelszövetkezet, 127 fogyasztási szövetkezet, 20 egyéb és 1 vegyes szövetkezet működik.

Az egyes vármegyékben a következő jellegű román szövetkezetek működnek:

Szilágy vármegyében:

20 román hitelszövetkezet,
35 román fogyasztási szövetkezet,
3 egyéb szövetkezet.

Kolozs vármegyében:

11 román hitelszövetkezet,
29 román fogyasztási szövetkezet,
2 egyéb szövetkezet.

Beszterce-Naszód vármegyében:

18 román hitelszövetkezet,
19 román fogyasztási szövetkezet,
2 egyéb szövetkezet.

Szolnok-Doboka vármegyében:

21 román hitelszövetkezet,
10 román fogyasztási szövetkezet,
3 egyéb szövetkezet.

Maros-Torda vármegyében:

4 román hitelszövetkezet,
11 román fogyasztási szövetkezet,
3 egyéb szövetkezet.

Bihar vármegyében:

8 román hitelszövetkezet.

7 román fogyasztási szövetkezet.

Máramaros vármegyében:

3 román hitelszövetkezet,
2 román fogyasztási szövetkezet.

Ugocsa vármegyében:

1 román hitelszövetkezet,
2 román fogyasztási szövetkezet.

Csik vármegyében:

1 román vegyes szövetkezet.

Háromszög vármegyében:

1 román hitelszövetkezet.

A felsorolt szövetkezeteken kívül Észak-Erdélyben még 7 egyéb szövetkezet működik más vármegye területén.

Ami Bihar vármegyét illeti, itt a következő helyeken működnek román szövetkezetek. **Hitelszövetkezetek:** Éleád, Báródbeznye, Baromlak, Tataros, Váradles, Nagyürögd, Papfalva, Biharszent-andrás. **Fogyasztási szövetkezetek:** Báródbeznye, Körösgyeres, Váradles, Köröspeszt, Vizesgyán, Köröstopa és Mezőszabolcs.

Az északerdélyi román szövetkezetek nemcsak az erkölcsi, hanem az anyagi siker jegyében is dolgoznak. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy a „Plugarul” 1942 december 31-én lezárt mérlege 9.307.13 pengő tiszta jövedelmet mutatott. Ugyanakkor a legnagyobb román szövetkezet — amely 8000—10.000 munkást és több mint 100 tisztviselőt foglalkoztat — a „Regna” 1940 december 31-én lezárt mérlege 350.499.13 pengő tiszta jövedelmet, az 1941-es évi mérlege 435.852.31 pengő, az 1942-es évi mérlege pedig 413.033.79 pengő évi tiszta jövedelmet mutatott ki.

A tiszta jövedelemből az 1941-es évben a „Regna” 20.000 pengőt, az 1942-es évben pedig 104.985.11, tehát az utóbbi két évben összesen 124.985.11 pengőt fordított román kulturális, egyházi és szociális célokra.

Ami pedig az összes északerdélyi román szövetkezetek üzletrésztőkéjét illeti, az pontosan

885.500.31 pengő.

Ezek a számadatok önmaguktól beszélnek és fényes bizonyítéka annak, hogy Magyarország az az állam, amelyben a román szövetkezetek a második világháború ötödik esztendejében is a legteljesebb szabadságnak örvendenek, szépen fejlődnek és felvirágoznak.

FERENC JÓZSEF
KESERUVIZ

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD,
 SZILÁGYI ORSZÁG-UTCA 6 SZÁM.
 Telefon: 12-27.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: 1 óra 4.30 P.
 3 óra 12.40 P.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 72.301.
 Kéziratokat nem adunk vissza.

A NEMZETI VAGYONT BIZTOSÍTJA, ha saját életét, vagyonát biztosítja. Ennek tudatában cselekedjék! Az ország legregibb biztosítója, az **ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG** helybéli: Szent László-tér 2. sz. alatti főigazgatósága felvilágosítással szolgál a biztosítás minden fajtájára nézve.

Évkezdés a nagyváradai katolikus egyesületekben. Szeptember 26-án, vasárnap reggel 9 óra körül szentmisével és közös esztendőzással egybekötött közös Venerabili Sanctera gyűlést összehívott az olasz Szentlélek plébánia templomban a váradai katolikus egyesületek. Ugyanazon nap nagy esztendőzést szentegimádás lesz Várad összes katolikus leányainak részvételével, délután 5-től 6-ig ugyan csak az olasz plébániatemplomban a világhékiekért. A szentegimádás egész napos, délután azonban külön a leányok részére lesz a fentjelzett esztendő 6 óra.

TÖRÖK LAP MAGYARORSZÁGRÓL, (stanbul. (MTI)) Az Iktisade Yuruyus, Törökország legelőkelőbb és legelterjedtebb felhivatalos közgazdasági folyóirata, most megjelent számában nagy eikket szentel Magyarországnak és az izmiri magyar kiállításnak. Közli a magyar miniszterelnök, a kereskedelmi miniszter és az iparügyi miniszter fényképét, valamint az ankarai magyar követ fényképét.

Hajszálon mult, hogy az olasz király és Badoglio német fogságba nem került, Madridból jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: Gibraltári lapok írják, hogy az olasz királyt és Badogliot csak a csoda mentette meg a német fogságtól. Pár perccel előbb repültek el egy olasz hadosztályparancsnokokról. Pár perccel, mint a német lefegyverző erők megjelentek.

PÉTAIN TÁBORNAGY A LÉGI-FÁMADÁSOK SZINHELYÉN, Vichy. (MTI) A NTL jelenti: Pétain tábornagy államfőként pénteken délután Montlucból visszatért Vichybe. A tábornagy környezetéből származó értesülés szerint a látottak nagy hatással voltak rá. Pétain tábornagy bejárta Montlucban városát és megsemmisítette az angol-amerikai légierő bombázása okozta károkat. A városi kórházban meglátogatta a sebesülteket, majd néhány perccel töltött a kereskedelmi kamara fogadócsarnokában felravatolozott áldozatoknál. Hivatalos körökben a legnagyobb felháborodással beszélnek a Franciaországot a legutóbbi napokban ért légitámadásokról.

Szovjet tiszték veszik át a szerb partizánok vezetését. Berlinből jelentik: (MTI) Német illetékes körökből tájékoztatásul közlik, hogy Szovjet-Oroszország elérkezettnek látja az időt balkáni érdekeinek előtérbehozatalára. Svéd forrás szerint szovjet tiszték érkeztek a hajdani Jugoszláviába, hogy átvegyék az ottani bandák főparancsnokságát.

ORVOSI HIR. Dr. Vankai Tibor egyetemi magántanár, állami kórházi bőrgyógyász főorvos magánrendelését szeptember 20-tól megkezdi; ideiglenesen Horthy Miklós-u. 3. szám alatt, délután 4-5.

Senkisémet kéri engedélyt Svájcól az alpesi katonai utak felhasználására. Bernből jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: Különböző rádiók pénteken azt a hírt terjesztették, hogy Svájcól az alpesi utak katonai felhasználására kértek engedélyt. A Svájci Távirati Iroda a legnagyobb határozottsággal kijelentette, hogy ennek a híradásnak nincs alapja.

AZ ÚJ BOLGÁR KORMÁNY NYILATKOZATA. Szófia. (MTI): A NTL jelenti: Bozsilov miniszterelnök szombaton 13 óra 10 perckor a rádióban felolvassa az új bolgár kormány nyilatkozatát.

Ciano feleségét, Edda Mussolinit is kiszabadították a németek. Chiassoból jelentik: (B. T.) A német megszálló csapatok kiszabadították Peruzzi volt olasz afrikaiügyi minisztert, Riccardi volt valutaügyi minisztert, Calbiati altábornagyot, a fasiszta milícia volt parancsnokát. A kiszabadított személyiségek között van Ciano Edda, Mussolini leánya is.

FELROBBANT EGY KŐOLAJTARTÁLY KOCSI — 17 EMBER MEGHALT. Amsterdam. (MTI) A NTL jelenti: A virginai Norfolkban pénteken súlyos szerencsétlenség történt. Egy kőolajtárolókocsi felrobbant a haditegyszerzeti repülőállomás színpénjében és — mint az angol hírszolgálat hivatalosan közli, — 17 ember életét veszítette, 257 megsebesült, akik közül 14-nek az állapota igen súlyos.

BUTORT színeset MEZEI-TŐ!
 Háló, kombinált és előszobák. / Konyha újdonaságok
 Szabadság-utca 12. (Szacsav-utca 48.)

Szovjet repülőgépek Bulgária felett. Szófiából jelentik: (MTI) A szerdára virradó éjjel két orosz repülőgép Bulgária fölé repült. Közülük az egyik gépet a bolgár légvédelem Russze város fölött lelőtte. Harom pilóta megmenekült, közülük kettő megsérült. Eddigi jelentések szerint az orosz gépek aknákat raktak a Dunába. A pilótákat internálták.

VÖRÖSKERESZTES GYŰJTŐNAP
 október 2-án.

Főzötanfolyamok „agglegények” részére. Németországban az Asszonyszervezet tagjai újabban a magányos agglegények és számaörsvegyek részére főzötanfolyamokat és tanácsadó irodákat létesítettek. Egy kísérletképpen feladott hirdetésre első nap 120 férfi jelentkezett. A jelentkezők különböző foglalkozásúak. Így volt közöttük kereskedő, tisztviselő, tudós, mérnök, orvos stb. Az eddig eredetileg tervezett egy-szeri tanfolyamot ezért háromszor kellett megismételni. A férfi jelentkezőkön kívül a magányos dolgozó nők, így posta, vasuti-, valamint a hadsereg kötelékéhez tartozó női hirdősök stb. köréből is számtalan hallgató akadt. Bár ezek a hallgatók valamennyien közösségi konyhákban vagy vendéglőkben étkeznek, mégis előnyben részesítik néha a háziilag előállított ételeket és ennek elsajátítása érdekében szívesen látogatják az újonnan bevezetett úgynevezett „agglegény”-főzötanfolyamokat. (MNK)

BELVÁROSI
5 óra 40 (Törvény nevében)

Szereplők: Tasnády, Makkay, Uray, Kiss Ferenc, Greguss, Vaszari P.

Leégött egy egész falu, mert a lakosság nem tartott készenlétben oltóvizet. A MTI jelenti: Az illetékes magyar légoltalmi hatóság már többször felhívta a közönség figyelmét arra, hogy a városban minden lakásban, falun minden háznál tartanak kéznél oltóvizet. Hogy milyen fontos az oltóvíz készentartása, fényes bizonyítékot nyújt az az eset, amely a közelmúltban egy francia faluban történt. A falut légitámadás érte és bár a faluhoz közel volt egy folyó, a község lakossága annyit sem tett meg hogy a folyóhoz megfelelő lejáratot létesítsen. Így csak kerülő uton jutottak hozzá a vízhez és amikor a falut az utóbbi napokban a gyújtólapok felgyújtották, oltóvíz hiánya miatt az egész falu leégett.

ÚJBÓL SZABÁLYOZTA A MAGYAR NEMZETI BANK ERDÉLYRESZI ORSZÁGRÉSZEKEN MŰKÖDŐ FIOKINTÉZETEINEK BANKKERÜLETEIT. A Magyar Nemzeti Bank Üzletvezetősége a keleti és északkeleti országrészekben működő fiókintézetek és kirendeltségek bankkerületeit újból szabályozta. Az új bankkerületi beosztás folytán 1943. évi szeptember hó 19-től kezdődőleg a debreceni fiókintézethez tartozó berettyóújfalui mellékhely a nagyváradai, a munkácsi fiókintézethez tartozó nagyszöllősi és a nyíregyházi fiókintézethez tartozó mátyásfalvi mellékhely a szatmárnémeti fiókintézethez fog tartozni.

Ipartestületi hírek

Az ipartestület ácsipari szakosztálya felhívja tagjait, hogy akiknek tüzfára szüksége van, azt sürgősen jelentse be folyó hó 20-23. napján délelőtt 10-11 óráig a szakosztályi iroda hivatalos helyiségben.

Az Ipartestület Faipari szakosztálya felhívja tagjait, hogy tűzifa ügyben hétfőn este fél 7 órakor jelenjenek meg az ipartestület nagytermében tartandó taggyűlésen, saját érdekükben pontos megjelenést kérünk. Elnökség.

Pataky Tibor miniszterelnökségi államtitkár Nagyváradon

Nagyvárad, szept. 18. Pataky Tibor miniszterelnökségi államtitkár tegnap Nagyváradon tartózkodott. Este a Szigligeti Színházban, a polgármesteri páholyból végighallgatta a filharmonikus hangversenyét. Az államtitkár, akinek hivatalos kiküldetése volt Bihar megyében, ma délután a gyorsvonattal utazott vissza a fővárosba.

Sikkasztás miatt elítélt a törvényszék egy váradai szobrást

Nagyvárad. Bánffy László nagyváradai szobrást sikkasztás címén I havi fogságra ítélte a nagyváradai törvényszék, mert a használatra kapott irógépet elzalogosította. Az előzetes fogságban eltöltött idő beszámításával azonban az ítéletben kiszabott időt letöltöttnek minősítették. Az ítélet jogerős.

Kassa városa díszpolgárává választotta Herczeg Ferencet

Kassa. (MTI) Kassa város törvényhatósági bizottsága pénteken délután tartott közgyűlésén a polgármester javaslatára Kassa város közönsége Herczeg Ferenc irót 80-ik születésnapja alkalmából a város díszpolgárává választotta. Ezzel a város közönsége köszönetét és halálát kívánja kifejezésre juttatni Herczeg Ferenc irót, aki mint a Revíziós Liga elnöke törhetetlen hittel és akarattal végzett önzetlen munkájával nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a trianoni bilincsek lehulljanak és Kassa ismét magyarrá legyen. A közgyűlés egyhangulag elfogadta a javaslatot.

Szolgáltatás gyógyszertárak:

- ARANYKERESZT** gyógyszertár, Gróf Teleki Pál-u. 2. (Zsigmondovits és Martinovich) 16-32.
- KORONA** gyógyszertár, Hitler Adolf-utca 1. (Dr Rácz Rezső) 13-76.
- DIANA** gyógyszertár, Ghillányi-u. 10. (Sebestyén A.) 32-58.
- SZENT ISVTAN** gyógyszertár, Mikszáth Kálmán-utca 52. (Dr Raáber A.) 14-44.

A gyógyszertárak éjjeli szolgálata szombat reggeltől a következő szombathat reggelig tart.

Hétfőn kezdik meg a faellenőrző lapok kiosztását

A Közélelmezési Hivatal udvarán történik az átvétel — Mindenki köteles személyazonosságát igazoló iratot magával vinni

Nagyvárad thj. város polgármestere 5066—1943. k. é. szám alatt az alábbi hirdetményt adta ki:

Értesítem a város közönségét, hogy a Közélelmezési Hivatal a faellenőrzési lapok elkészítésének munkálatait megkezdte. A faellenőrzési lapokat a Közélelmezési Hivatalnál, a következő sorrendben, lehet átvenni:

1943 szeptember hó 20-án:

Apostol, Apáth, Attila, Arpad vezér, Ábrányi Emil, Apáca-u., Balassa, Banyász, Beniczky, Benzur Gyula, Beke, Békésosaba, Bodrog, Cselepaták, Csokonai, Dante, Dobrentey, báró Dóri József, Edison, Eötvös József, Eörs vezér, Endresz György, Fácán-sor, Ferenc-u., Fráter György, Földi János, Fraknói Vilmos, Franklin Benjámín, Fiume, Gábor Áron, Gutenberg, Halász, János Zsigmond, Kazár Emil, Katalin, Karácsonyi püspök, Kelle vezér, Kinizsy Pál, Kisfaludy, Kornis, Koltsegy Ferenc, Körösi Csoma Sándor, Lengyel-u., Levente, Lipót, London, Lovassy, Madrid, Maros, Marconi, Mária, Meszes püspök, Mikszáth Kálmán, Mindszenty, Michel Angelo, Milano, Munkács, Munkács, Nadányi, Nagy Lajos király, Olasz, Pataky Tibor, Pásca, Perényi püspök, Pázmány, Péter, Peterdi, Podmaniczky, Polgár, Pray György, Rátkay József, Rádi Odón, Retek, Rogerius kanonok, Rét, Sajo, Stark Gyula, Strobl Alajos, Szabolcska Mihály, Szent Anna, Szent Antal, Szt. József, Szt. Vince, Szchenyi püspök, Székely Tamás, Szilágyi József, Szunyogh Péter, Sztáry Mihály, Szőlőtelep, Tóglavető, Terstyánszky, Taby, Kálmán, Tömös, Torók Ignác, Tomory Pál, Wekerle Sándor, Vitéz János, Winkler püspök, Volga, Ady Endre, Akademia, Alapi-u., Arvaház, Bajza-u., Bartha Károly, Berkovits Ferenc, Belezay Antal, Bethlen István, Bémer, Bunyitay-liget, Bunyitay Vince, Bolesóde, Csengeri, Ciano, Dankó Pista, Eper, Endródi, Ezerévj Emlék-tér, Garay János, Gerliczy, Gömbös Gyula, Gyöngyösi, Görbe, Három Rózsa, Heltay, Imny József, Iványi Odón, Hitler Adolf, Jakab Mihály, Kazinczy, Kessese, Kereszt, Keskeny, Kiss, Koppány, Könyves Kálmán, Lajos, Lakatos, Lukács György, Madách, Mészáros, Munkácsi, Nagy Sándor, Noga, Nyomda, Patak, Papvay Elemér, Pál, Pályaudvar, Péter, Polgár, Pósa Lajos, Rimanóczy, Rakóczi, Sal Ferenc, Schlauch-tér, Schubert, Szaniszló, Szamosy Elek, Szentpéteri, Szalárdi, Szchenyi-tér, Szigligeti, Szent János, Szilágyi Dezső, Sztaroveszky, Tisza Kálmán-tér, Wesselényi, Werbőczy, Virág, Avar, Anyos Pál, Balogh Máthé, Barabás Béla, Bányás, Baranyai, Baross Gábor, Bastya, Bathori István, Beneze, Bojtár, Berkovits Ágoston, Bethoven, Bogár, Bolyaj Farkas, Brassó Sámuel, Czarán Gyula, Czegléd György, Csóna, Deva, Erdély, Extrom, Éva, Ferenc József-tér, Garas, Gát, Gém, Gojdu, Gyulász, Gyár, Hollos, Hid, Hodossy, Hunyady, Iskola, Jázmin, Kacsóh Pongrác, Kolozsvári, Károly, Kősmárk, Köbánya, Kocsán J., Krisztina, Kut, Lőcsy, Lóvölde, Lippa, Lugos, Límánova, Malom, Matrona, Margit, Mező, Méhes-telep, Mohács, Meltusz Juhász Péter, Mohi-puszta, Murók, Mátyás király-ut. Nagy Enyed, Nyitra, Orgon, Páginini, Pacsirta, Pillangó, Pustaszer, Radnai püspök, Rádav Gedeon, Levai Miklós, Rigó Mező, Römer, Rozgonyi Cecília, Sellő, Sorompó, Sánt, Szent, Szent István-tér, Szt. Jeromos, Szerák-téglagyár, Szmétka György, Szintvei-Merse Pál, Szőlős, Tamási tábornok, Templom, Temesvári, Terézia, Téglagyár, Torda, Trenosén, Tükör, Velencei vasút, vasúti épület, Váraktanya, Vérmező, Váltó-u., Vaslók, Velence-part, Veres Balázs, Világos, Vizi, Zápor, Zátony, gróf Zichy Mihály-utcaiban lakók.

A faellenőrzési lapokat a fent felsorolt utcákban lakók a Közélelmezési Hivatal udvarán vehetik át. Az átvételhez köteles mindenki személyazonosságát igazoló iratot, vásárlási könyvet, rendőrségi bejelentőt, vagy más személyazonossági igazolásra alkalmas igazolást, illetve személyi lapot

magával hozni. Későbbi időpontban a fenti utcákban lakók részére faellenőrző lapot a Közélelmezési Hivatal nem szolgáltat ki. Az átvétel megkönnyítése végett a hivatal reggel 8—11-ig és délután 5—7-ig fogadja a feleket. MAV alkalmazottak és a honvédséghez tartozók ellenőrző lapot nem kapnak.

A fának a kereskedőtől való beszer-

zésére vonatkozó tájékoztató hirdetményt a helyi lapokban, későbbi időpontban közölni. A faellenőrző lapok további kiosztását ugyancsak a helyi lapokban hozom a közönség tudomására.

Nagyvárad, 1943 szeptember 17-én.

Dr Soós s. k. polgármester.

Gabonaelrejtő gazdák felett ítélték a nagyváradai törvényszék

Feketén csépeltek az almásfegyverneki gazdálkodók

Nagyvárad, szept. 18. Közszükségleti cikk jogtalan elvonása címén emelt vádat a várad királyi ügyészség ifj. Pop István biharnagybajomi és Pop Ferenc sárvéduvári malomtulajdonosok ellen. A vádlottak 85 mázsa búzát vontak el a forgalomból és azt elrejtették. A tárgyalás folyamán azonban beigazolást nyert, hogy csupán szemeselvonásról van szó, melyet a malomtörvények nem csak hogy engedélyeznek, de elő is írnak. Behizonyítást nyert az is, hogy mindketten bejelentették rendszeresen ezeket a mennyiségeket, rendeltben előírt külön helyen tárolták s azokról könyvet vezettek. Mindezek figyelembe vételével a törvényszék mindkét vádlottat felmentette a vád és következményei alól. A kir. ügyész azonban semmisségi panaszt jelentett be, ezért az ügyet átették az ítéltáblához.

Kamenszky András, Pazurik Mátyás és Zsofnyák Mátyás almásfegyverneki eszélőgéptulajdonos, kiszagdák ellen azon a címen emelt az ügyészség vádat, hogy Kamenszky tudtával és belecselezéssel az elsőrendű vádlott eszélőberendezésén a

két másik vádlott saját szükségletére feketén csépeltek búzát s azt bejelenteni elmulasztották, a csépelte mennyiséget pedig felhasználta jogtalan módon. A bíróság Kamenszkyt taláta legbűnösebbnek s őt 300 pengő pénzbüntetésre ítélte. Zsofnyák tagadó vallomása súlyosbító körülményként vétetett figyelembe, ezért 200 pengőre büntették, míg Pazurikot töredelmes beismerése s megbánása után 50 pengőre büntették. Az ítélet a vádlottak megnyugvása után jogerőre emelkedett.

Letin Illés és Bull Erzsébet földműveseket gabonarejtegetés miatt vonták felelősségre, amiért két kereszt búzát otthon kézzelcséppel kivertek s azt elrejtették. A bíróság a vádlottakat 30—30 pengő pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet jogerős.

Szakács Imréné nagyváradai lakost közszükségleti cikk jogellenes elvonása miatt vonták felelősségre, mert Margitta községből Nagyváradra szállított 13,5 kg nulláslisztet, 2,5 kg kockacukrot, 8 kg. szemeslengerit és 9 kg. kenyeret. A bíróság jogerősen 100 pengő pénzbüntetésre ítélte.

Emelkedik a N.M.K. tagjainak száma

Nagyvárad, szept. 18. Most tartotta meg a Nemzeti Munkaközpontról rendezett havii összevetésű ülését. A fővárosban tartózkodó elnök, Szabó János képviselő helyett az ülésen Lendvai Sándor helyettes elnök elnököl. Elsőként az üzemekben, gyárakban dolgozó munkásbiztosítottak adták le jelentéseiket. Utána Nagy István titkár beszámolt azokról a lépésekről, melyeket a nagyváradai NMK szervezet elnöke, Szabó János országgyűlési képviselő tett illetékes helyeken a tűzifa ügyében. A városvezetősége jóakaratu támogatásáról biztosította őt s ezért kérte a munkásokat, hogy lehetőleg türelemmel várják be az illetékesek intézkedéseit.

Ezután a helyi szervezet fejlődéséről tett jelentést Nagy István titkár. Közölte, hogy ez évben mintegy 50 százzal emelkedett a rendező fizető tagok száma helyben. Ez azt bizonyítja, hogy a dolgozó munkások között a háborús nehézségek ellenére a nemzeti érzés emelkedő iránnyt mutat. Bejelentette, hogy a Néművelési Bizottság Nagyváradon Kiss János igazgatótanárt bízta meg a nagyváradai munkás-

ifjúság nevelésével. Tau János könyvtáros jelentése szerint a könyvtárat szorgalmasan olvasgatják. A könyvtárak továbbra is hétfőn és szerdán este 6—8-ig lesznek.

További tárgyalagos felszólalások után ismét Nagy István titkár szólalt fel. Hangsúlyozta beszédében a munkások egységét. Kijelentette, hogy néhány hét óta igyekeznek a magvár munkáit odaesalogatni, ahol nekik nincs semmi keresnivalójuk. Ezután munkások szólaltak hozzá a kérdéshez s elítélték a különböző szervezkedéseket. Kijelentették egyöntetűen, hogy a nagyváradai igazán magyar munkások a végsőkig kitartanak az országépítő nemzeti egység mellett a Nemzeti Munkaközpontról keretük belől.

Nagyvárad város legújabb térképe

nagy fali 2 P., kisebb színes 180 P. kapható a MAGYAR LAPOK kiadó hivatalában

Elfogták a város közlelmezési hivatal élelmiszerjegy tolvaját

Nagyvárad. A nagyváradai Közlelmezési Hivatal tisztviselői kora napok óta gyanítja, hogy a hivatalban a pékek és kereskedők által visszaadott élelmiszerjegyek kisebb részletekben titokzatos módon eltűnnek. A hivatal vezetője érélyes vizsgálatot rendelt el az ügyben, de a házi vizsgálat eredménytelenül végződött. A tisztviselők magán nyomozást is kezdtek és ennek tegnapi reggel meglepő eredménye mutatkozott. Ugyanis a pince feljárónál a kora reggeli órákban megjelent a hivatal takarítónője, miközben a figyelő tisztviselő gyanusnak találta azt, hogy az asszony kötényében valamit rejtget. Azonnal kérdőre vonta, majd meglepetéssel látta, hogy abban nagymennyiségű különböző élelmiszerjegyek vannak elrejtve.

A takarítónőt azonnal előállították, aki felettesei előtt beismerte, hogy a jegyek lopását nem első ízben követte el. A takarítónőt ezután a rendőrségre kísérték át, ahol az eset körülményeiről jegyzőkönyvet vettek fel, majd megindították a vizsgálatot. A takarítónő nevét a nyomozás érdekében egyelőre nem közöljük.

M. kir. Állami Kórház Nagyvárad

Versenyárgyalási hirdetmény

A közszállítási szabályzat 35. §-a értelmében a nagyváradai állami kórház előforduló szegénybetegek koporsójainak szállítására az 1943. évi október hó 15-től 1944 október hó 15-ig teljedő időre nyilvános versenyárgyalást hirdetek.

Pályázhat minden iparendellyel rendelkező keresztény magyar honos kisiparos.

Az ajánlatokat a nagyváradai állami kórház gazdasági hivatalához legkésőbb 1943. évi október hó 1-ére délelőtt 10 óráig zárt borítékban postán, vagy személyesen lehet benyújtani, mikor is a beérkezett ajánlatokat ugyanazon 11 órákor bizottságilag fogjuk felbontani. E felbontáson ajánlattevők, illetve igazolt megbízottjaik jelen lehetnek.

Ajánlati űrlap, a kiírás részletei, feltevélek és költségvetési űrlap a kórház gazdasági hivatalában: Nagyvárad, Horthy Miklós-ut 1. sz. alatt naponta a hivatalos órák alatt megtekinthetők, illetve beszerezhetők.

Bátatpénzt a közszállítási szabályzat 30. §-a értelmében lehet letenni.

Nagyvárad, 1943. szeptember 14.

Dr RENGZ ANTAL s. k. igazgató főorvos.

Később szabályozza a polgármester a közlelmezési szelvények használatát

Nagyvárad thj. város polgármestere 5067—1943. k. é. szám alatt az alábbi hirdetményt adta ki:

Értesítem a város közönségét, hogy a különböző cikkeket kiszolgáltatásának szabályozására bevezettem az ügyvezetett közlelmezési szelvényt. A közlelmezési szelvények színe zöld alapszínű, fekete betűkkel, arabs és római számokkal. A közlelmezési szelvények használatát később fogom szabályozni. Minden esetben azok felhasználását a helyi lapokban fogom közölni.

SZÍNHÁZ

A színház hivatása a háborúban

Irta: Tanay K. Emil

A háborús időkben a színház jelentősége is növekszik. A római birodalomban, melynek cézári gyakori hadviselésben éltek, a kenyér színvonalára emelték a lélek táplálékát, a szórakoztató játékokat. „Kenyeret és cirksuzt!” Mind a kettőre egyformán szüksége volt és lesz az emberi társadalomnak. Békében a „szükség” fogalmának nincs kihangsúlyozott jelentősége, mert ilyenkor a normális közösségi élet szélesebb mederben folyik és az egyén életlehetőségei szabadabbak. Háborúban a tömegek szükségszerűen összeforrnak, az egyén jelentősége minimálisra csökken és ennek természetes következménye, hogy az élet szükségletei centralizálódnak. Ilyenkor fokozottabb jelentőséget kap életünk két legnagyobb szükséglete, a testi és lelki táplálék.

„Kenyeret és szórakozást!”, hogy testben és lélekben erősek lehessünk, hogy könnyebben végezhessük háborús kötelességeinket.

Már az első világháborúban is, mint a belső front egyik fontos tényezője találta fel hivatását a színház. Színtársulatok mentek a frontra, hogy ott a katonák szórakoztatására szolgáljanak és ezzel emeljék a harcosok teljesítőképességét. Itthon sorba álltak az emberek a színházak pénztárai előtt, s mint ahogy a kenyéradagjához igyekezett hozzájutni mindenki, úgy vágyott a tömeg lelki szükségleteinek kielégítése után is.

A mai háború mindenben a haladás képét mutatja. Tökéletesedtek a harciszükségek, de tökéletesedett a háború szellemi frontja is. Ismerjük a mai hírszolgálat csodálatos munkáját, látjuk a Tábori Színházak tökéletes szervezését, amely elviszi a színes előadásait sokszor az elsővonalba harcolók közé.

De megtalálja hivatását a színház itthon is. Ha végignézzük a színházak műsorán, örömmel tapasztalhatjuk, hogy a könnyű szórakozást hirdető műintézetek mellett napról napra több kísérlet történik a közönség magasabb színvonalú szórakoztatására. És a legfelemelőbb ezekben a kísérletekben az, hogy a közönség nemcsak hogy tudomást vesz róluk, hanem örömmel fogadja azokat, sőt követeli is. Így találta megánszínházainkban új hajlékra Shakespeare, Madách, Molère stb. és olyan klasszikus darabok, melyeket azelőtt csak a Nemzeti Színház műsorán találtak, ma egyre-másra érnek meg magánszínházainkban sorozatos előadásokat táblás házak mellett.

A színház megtalálta hivatását a háborúban és a közönség napról napra szomjasabb érdeklődéssel fordul a színház felé.

Most, amikor igazgatóm bizalmából rám hárult a Szigligeti Színház kapunyitásának előkészítése, örömmel írom és adom közre ezeket a sorokat. Mi is magasabb színvonalat igyekszünk nyújtani. Műsortervezésünkön az idén feltűnően nagy számban szerepelnek a klasszikus prózai művek is. Bátran nekivágunk a közvélemény meghódításának és már az

első lépéseknél boldogan tapasztalom gédiját hirdetik megnyitónál és a kitűnő eredményt. Az Ember tramondhatom, eddig nem tapasztalt érdeklődés nyilvánul meg nemcsak a megnyitó iránt, hanem a bérletek iránt is. Ebből azt kell látnom, hogy műsortervezetünk megtalálta nemcsak a közönség érdeklődését, hanem az „ezerfeju Cézár” bizalmát is.

Búcsuzik a Tip-Top revütársulat

Vasárnap tartja utolsó előadásait. Délután 4 és este fél 8 órakor.

Tizennyolc napi nagyszerű vendégjátéka után búcsúzik Gődör igazgató közkedvelt Tip-Top revütársulata. Nap-nap után zsúfolt házak előtt tartotta nagyszerű előadásait a Tip-Top és a közönség szüntelen akaró óvációja mellett folytatta a ragyogó világvárosi attrakció számok. A Tip-Top revü ma, vasár-

nap délután és este fél 8 órakor tartja utolsó előadásait.

Gődör igazgató a pompás világvárosi műsor mellé leszerződtette a világhírű 4 Therons-egyet, a világ legjobb bicikli művészeit is. Sieszen mindenki elővételben jó helyet biztosítani, mert ilyen művészi előadásokban sokáig nem lesz része.

Dohnányi Ernő és a budapesti filmharmónikusok ünneplése a Szigligeti Színházban

Ünnepe volt pénteken este Nagyvárad zenei életének. Sok évtized múlva újból élvezhettük a budapesti filmharmónikus zenekarának felülmúlhatatlan művészetét. A budapesti filmharmónikus zenekar világvárosi szinten is a legkiválóbbak közé tartozik, melynek élén szívesen szerepelnek a világ legkitűnőbb karmesterei. Most fokozta a zenei esemény jelentőségét, hogy a karmesteri emelvényen zenei büszkeségünk, Dohnányi Ernő állott.

Az ötvenkét tagú zenekar a nagy mester vezetésével a legkiválóbbat produkálta, amit művészek és hangszerek nyújthatnak. Bach Concerto grosso-jában meglepően új hangszínek érvényesültek, Händel és Mozart klasszikus szépségeit lélegzetvisszafojtva hallgattuk. A Dohnányi darabban a világhírű zongoraművész és

karmester gazdag költői vénáját csodáltuk s a zenei festmények egész képtára vonult el előttünk. Liszt Les Preludes című gyönyörű szimfonikus költeménye zárta le a hivatalos műsort, amelyben a nagy magyar szerző tiszta lírája s kifejezésbeli ereje mindenkit elragadtott.

A nagyszámu közönség körében ott láttuk a nemes zene összes rajongóit, akik szüntelen nem akaró tapsviharral adtak kifejezést elragadtatásuknak. A Filmharmónikusok erre viszonzásul műsoron kívül eljátszották Berlioz híres Rákóczi-induló átíratát.

Reméljük, hogy a pénteki hangverseny egy zenei eseményekben gazdag szezonnal jelenti kezdetét s reméljük, hogy a mellő folytatáshoz meg lesz a lehetőség.

Dr Krüger Jenő

A színházi iroda közleményei: A bérlőközönség szíves figyelmébe

Oly nagy az érdeklődés a bérletezés iránt, hogy Tanay Emil alig győzi kielégíteni a bérelni óhajtó közönség igényeit. Bemutató-bérletben már párhely napok óta nem kapható, zsöllye sincs már az első sorkban. „A” bérletben még néhány páholy és zsöllye kapható.

Nagyon szívesen veszi a bérelni óhajtó közönség a színház igazgatóságának azt az újítást, hogy minden fővárosi művészettel bemutatott bérleti előadást minden ráfizetés nélkül adja a bérlőközönségnek.

Ezúton tudatja az igazgatóság a m. t. bérlőközönséggel, hogy a bemutatató-bérleti napok, eltérően a tavalyi szokástól, rendszerint pénteken, vagy

keddi napon lesznek. „A” bérleti napok pedig szerdán, vagy pénteken. Kivételt képeznek természetesen majd az ünnepek miatt eltolódott bérleti napok.

Hetenként 1, esetleg 2 bérleti nap lesz tartva. Előfordulhat azonban az, hogy egyes kivételes sikerrel kecsesített darab 10—12-szer is ki lesz tűzve egymásután, ilyenkor ha e miatt ki is marad egy bérleti hét, a következő héten 2 bérletet kap a bérlőközönség. Október hónapban Az ember tragédiája, a Tábornokné, Marinka a táncosnő (Harmath Hildával), a Bolero vígjáték és ötödiknek valójánilag dr Kiss Ibolyka „Erzsi tekintetes”-ének eredeti be-

Törött aranyat becserél,
átalakít, óratokat speciálisan készíti aranyból. — Ekszer készítés, javítás

Blóz Zoltán
ékszerkészítő és aranyműves
Szeni János utca 3. sz.

Mi hisszük, hogy ezt a bizalmat kiérdemeljük.

Az igazgatóság kéri a közönséget, hogy akinek kiadó szobája van, jelentse be a színház gondnokánál. Telefon: 28-25.

Irodai órák bérlet ügyben reggel fél 9-től fél 11-ig, délután 6—8-ig.

mutatójára kerül sor Tökés Annával a címszerepben.

Használt pianinót, vagy zongorát keres a színház megvételre vagy bérbe.

Őszinte mozikritika
Magyar kívánsághangverseny

— Bemutató a Koronában —
Babay József közreműködésével készült ez a nagy érdeklődésre számító új magyar színes film. Színezése nem képszínezés, hanem hangulatszínezés. Eredeti magyar kísérlet ez, amely jelentékenyen hozzájárul a film átütő sikeréhez. Bár a „Magyar kívánsághangverseny” színpadon, a főváros Magyar Művelődési Házának színpadán játszódik le, mégsem mondható egyszerűen „színpadi” felvételnek. A kívánsághangverseny anyaga itt ugyanis olyan sikerült trükkökkel élénkített, amelyek a legtökéletesebb színpadi technikával sem produkálhatók színpadon. Ilyen trükkök csak a fejlett filmtechnika méltán megcsodált remekelése. Tehát csak a mozivászonon láthatók!

A „Magyar kívánsághangverseny” számai az idegekre jótékonyan ható változatossággal rengeteg kellemes és szép élményt és látványosságot tartalmaznak. A legszebb a Fényes Alicetől előadott költemény a Csikószőlő Mária legújabb csodájáról. (Míg a művész megkapó átérzéssel szavalja a verset, a mozivászonon megjelenik a legenda mozgóképbe rögzített pompás illusztrációja.) Nagyon kedves az a jelenet is, amelyben a legkisebb magyar sztar, Hajdú Erzsike üzen a frontra édesapjának a mikrofonon át. (közben bevetítik a tábori rádiókészülék mellett könnyezve hallgató derék honvédapát!) Sárdy János vonzó alakja és gyönyörű hangja mellett kiemeljük Bódy Bella művészi magyar táncprodukcióját, melyhez nagy táncos statisztéria és magyar motívumos pompás díszletek nyújtanak méltó keretet. Szelezky Zita a tábori csomagba göngyölt emberszívekről szaval és közben megrikatja a mozi egész közönségét előadóművészetével. Igen látványos Latabár Kálmán tréfás tánc. Barabás Sári Strauss-keringője. Rév Erzsébet akrobatikus tánc, ez utóbbi számok már a legtökéletesebb revűszínpad teljesítményei, nagy kísérő személyzettel, pazar díszletezéssel. Kedveek Hámosi Imre magyar katonanótái — közbevetett film, illusztrációkkal. De nem folytatjuk tovább a „Magyar Kívánsághangverseny” műsorszámainak felsorolását, mindössze azt jegyezzük meg meg, hogy Legényei József dr. a mozivászonon is hasonló sikert arat konferálásával, mint a nyílt színen és a rádióban.

A Korona-filmszínháznak hálás lehet a városunkba hozta ezt a kitűnő és ritka látványosságokkal átszótt legújabb magyar filmet!

Mint örömmel értesülünk, ugyanez a Korona-filmszínház áldozatokat nem kímélve, a napokban leközölte a nagy pápa-filmet, mely Házánk nagy Barátjának, XII. Pius pápának életét viszi a mozivászonra és bemutatja a Vatikánváros és ősi szertartásainak szépségeit is.

Olasz Péter dr.

Kévéházakban és vendéglőkben kérje a MAGYAR LAPOK-at.

SPORT

Felkészült az NMK-Törekvés a vasárnapi összecsapásra

Kint jártunk esütörtökön a Rhédey-kerti sportpályán, a Törekvés tanyáján és végignéztük a csapat vasárnapi előkészítését.

A 4 órára kirendelt első csapat tagjaiból egyedül Roeska kését, szolgálati beosztása miatt.

Rövid megbeszélés és bemelegítő gyakorlat után, kétkapus játékhoz álltak fel. Ellenfél a második csapat volt. Háromszar harminc perces játék után, 10:2 arányban győzött az első csapat.

A látottak alapján megállapíthatjuk, hogy a fiuk erőnléte kifogástalan. Elgondolásokban és akarásokban sem volt hiány. Főleg az tetszett, hogy három-négy húzással már a kapu előtt volt a labda. Többet kell azonban a szélsőkre játszani, mert csak így lehet az ellenfél védelmét zéjjelelni.

Edzés után most Pintye edző: kéré-

deztük meg, milyen eredményt vár vasárnapra.

— Okvetlenül győznünk kell. A fiuk jókedvvel, tele akarással végezték az edzéseket. Ha ilyen akarással és kedvvel szállnak bele vasárnap is, győzelmük el nem maradhat. De szükségünk is van rá. Először is a két pont miatt, másodsor azért, hogy a fiuk önbizalmat szerezzenek a további küzdelmekhez, de nem utolsó sorban azért is, mert a Törizsurkolók már alig várják a csapat győzelmét. Egy győzelem nagyot, igen nagyot lendítene rajtuk.

A csapat a következő felállításban áll ki: Nagy L., Pintye, Brindás, Bakucz, Roeska, Bocza, Matyi, Papp S., Nagy S., Szilágyi, Turkus.

A mérkőzés egynegyed ötkor kezdődik az Erzsébet-ligeti pályán, hogy a nagybányaiak a kora esti vonattal hazra tudjanak utazni. Játékvezető: Hazai.

Mind a két pont szükséges a MÁV-nak az elsőséghez

A MÁV csapata is szorgalmas edzéssel készült a héten is bajnoki mérkőzésére. Teljes tudatában van a csapat, hogy az NB III.-ban már sokkal keményebb ellenfeleket kell leküzdeni, mint a kerületiben, de azaz is tisztában van minden játékos, hogy ha valóban bajnokságra törnek, akkor már most, az első forduló elején kell megfelelő számú pontot összegyűjteni, most az elején kell jónehány tartalék-pontot szerezni.

Jelenleg egy pont előnnyel áll az első csapat. Utána 5 ponttal a DVSC II. következik, a harmadik helyet pedig a Nagybányai „József-remesét” SE tartja 3 ponttal, ame-

lyik az NMK Törekvés ellenfele lesz vasárnap. A MÁV-nak tehát feltétlenül meg kell szerezni mind a két pontot, mert vereség esetén a DVSC II. könnyen leszoríthatja az első helyről.

A vasárnapi mérkőzés esélyéről és a csapatfelállításról érdeklődve, a következő felvilágosítást kaptuk Gál-János edzőtől:

— Bizakodással nézünk a vasárnapi mérkőzés elé és ahogy a csapat formáját látom, megszerezük mind a két pontot. A csapat előreláthatólag így fog felállni:

Körödi, Pázmándi, Szilágyi, Elekes, Kálmán, Csiki, Lisztes, Jenci, Liszka (Csóra), Takácsi, Bence.

RÁDIÓ

VASÁRNAP, SZEPTEMBER 19.
Budapest I.

7.30 Fohász, Szózat, Reggeli zene.
8.15 Hírek.
8.30 Öszinte beszéd.
9.00 Szórakoztató zene.
9.30 Egészségügyi kalendárium.
10.00 Egyházi ének és szentbeszéd a tereztvárosi plébániatemplomból. A szentbeszédet Lémajer Béla zenetani tanár mondja.
11.15 Evangélikus istentisztelet. Igét hirdeti Danheuser László lelkes.
12.15 Levente-műsor.
12.55 Székesfehérvári zenekar.
13.45 Hírek.
14.00 Művészlemez.
15.00 A földművelésügyi minisztérium rádióelőadásorozata.
15.45 Táncegyüttes.
16.20 Id. Latabár Árpád eszevegése.
16.30 Roósz Emil szalonegyüttese.
17.00 Mindenből mindenkinek.
19.00 Dalok, versek, mesék.
20.00 Helyet a fiataloknak. Bevezetőt mond Zilahy Lajos.
21.10 Hírek.
22.40 Magyar nóták.
23.00 Táncezene.

HÉTFŐ, SZEPTEMBER 20.
Budapest I.

6.00 Úzen az otthon. A Vöröskereszt

szin és szerb nyelven.
8.30 A vallás- és közoktatásügyi minisztérium rádióiskolája.
10.15 Sovinsky László szalonzenekara.
11.15 Csuka Béla gordonkázik.
11.40 Könyvü László felolvasása.
12.10 A Budapesti honvéd őrszázalój zenekara.
13.30 Honvédeink üzennek. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
14.00 Buttola Ede táncegyüttese.
15.00 Magyar nóták.
15.30 Kéz Andor dr. előadása.
16.15 Kamarazene.
17.00 Egy boldog pesti nyár Operett.
19.50 A Vitézi Rend Zrínyi Csoportjának műsora.
20.20 Francia est.
22.40 Szórakoztató zene.
bajtársi rádiószolgálat.
6.25 Ebresztő. Torna. Reggeli zene.
7.00 Hírek, Közlemények.
8.00 Hírek német, román, szlovák, ruszin és szerb nyelven.

KEDD, SZEPTEMBER 21.
Budapest I.

6.00 Úzen az otthon. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
6.25 Ebresztő. Torna. Reggeli zene.
7.00 Hírek, Közlemények.
8.00 Hírek német, román, szlovák, ruszin és szerb nyelven.
8.30 A vallás- és közoktatásügyi minisztérium rádióiskolája.

10.15 Rendőrszenekar.
11.15 Művészlemez.
11.40 Divattudósítás.
12.10 Országos Postászenekar.
13.30 Honvédeink üzennek. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
14.00 Folyamérők fuvózenekara.
15.00 Mejles Béla zenekar.
15.30 Gyermekdelután.
16.15 A rádiózenekar műsorából.
17.00 Magyar nóták.
18.00 A rádió hangversenydobogóján.

19.00 A Hungária Park Tarka estjének közvetítése.
20.35 Az olajos korsz. Vigjáték.
21.15 Az olasz rádió műsorából.
22.40 Szórakoztató zene.

Budapest II.

19.00 Mezőgazdasági felőra.
19.30 Két versenymű.
21.10 Ráczi Berei cigányzenekara.
22.00 Tánccoló ritmusok.

APRÓHIRDETÉSEK

Adás-vétel

500 négyzetméteres házhelyek új parcellázásból eladó. Házhelyek Mindszent és Juhász-utcákban is eladók. **Jelinek** ingatlaniroda, Teleki-u. 2.

Keszthelyi Zoltán utcában (Össi telep) magánházuakat életfogytiglani lakásjogunkkal **Jelinek** ingatlaniroda utján (Teleki-u. 2.) eladjuk 3500 pengőért

Koszu-u. 1. (Nilsesz-telep) szép kertes, tégla magánházuakat **Jelinek** ingatlaniroda utján eladjuk.

Magánházak, bérházak nagy számban eladók. **Kölsönök** kaphatók. Házak fényképei irodámban megtekinthetők. **Jelinek**.

7 lakásos bérház 42.000 pengő alkalmi áron eladó. **Jelinek**. 734

Macskaudomb elején gyönyörű gyümölcsös, beköltözhető 2 szobás lakással, 17.000 pengőért eladó. **Jelinek** ingatlaniroda, Teleki-u. 2. 707

Angóra szüldők nagyon olcsón eladók. Nagy Itce-u. 10. (Gerliczy-utcai vasúti átjáró.)

Mercedes simplex Deimler 4 hengeres 40 lóerős motor eladó. Balog gépész. Koloze. 704

Telepes kis rádiót megvételre keresek. Címét ár megjelöléssel a kiadóba kérek. 714

Vadgesztenyét vásárol a Vegyi és Élelmiszeripari r. t. Anyos Pál-u. 2-6. sz. Telefon 12-31. 716

Barok ebédő, nagy szőnyeg, karosszékek, asztalok, 2 fotel, 3-as szekrények eladók. **Mátyás** király-u. 68. 721

Eladó keveset használt fél díofúróros hálóbutor. Cím a kiadóban. 726

Kombinántsoba, konyha, rekamier eladó. Verő asztalos. Kapucinus-u. 11. 725

Egy új női magyar ruha közepertre eladó. Pál-u. 3. szám. 639

Állási nyec

Nagyon rendes szobaleányt és szakácsnőt azonnalra keresek. Cím a kiadóban. 709

Ügyvédi irodába 4 közepiskolát végzett kezdő gépirónót alkalmaz dr. Faragó, Szalárdi-u. 1. 715

Tanulóleányok, növendékek, kézimunka festéshez fizetéssel felvételnek. **Gobelinvarrónók** elsőrendűek általandó munkát kaphatnak. Szabadság-utca 10. ajtószám 9. 724

Bejárónót keresek főnapra. Gombós Gyula-u. 15. sz. 723

Rádióműszerész, ki önállóan dolgozik, jó fizetéssel alkalmazok. Rudolf Mosse hirdetőirodában, Bazárépület. 722

Állás: keres

Házvezetőnőnek ajánkozik özvegyasszony leányával, háztartás minden ágában perfekt, szerény igényűek, inkább jó otthonra vágyanak. Cím: Házvezetőnő, Békéscsaba, Bartos udvar 1. 720

Erettségizett öskeresztény tisztviselőnő a délutáni órákra állást keres. Címét „Délután” jellegére a kiadóba kéri. 721

Különlele

Fertőtlenítést, poloska mely és mindennemű férgek irtását 30 évj gyakorlattal vállalja Varga, Dankó Pista-utca 6. Telefon 27-56. 313

Paragázzal poloskát, molyt, petét mindenből felelősséggel irtja, Csutorás, Szigligeti u. 7. Telefon 14-21. 664

RÁCIKLÓS

könyvelési szakiroda Rimanóczy-u. 8. I. 5. vállal minden könyvelési munkát, tanítást 40 évj gyakorlattal, adóügyi-bírósági, könyvszakértői szaktudással. Költségvetéssel dolgozó közületek számára alkalmazott rendszerű könyvelési verseny kizárásával végzi. 731

Kölsön 5 éves, 5 és fél százalékos költségmentesen „Hitelszövekezetnel”. Bethlen István-u. 6. kapható. 603

Könyvelést, üzleti könyveinek felkötését, vezetését, ügyviteli szervezést és felülvizsgálatát szakszerűen és lelkiismeretesen intézi, adóügyiben felvilágosítást, segítséget nyújt Tóth Gizella könyvelési irodája. Csengeri-utca 8. Telefon hívószám 29-26. 523

Másolást saját gépemén vállalok. Cím a kiadóban. 713

Varrógépjavítás egy évj felelősséggel, Jakab műszerész. Kossuth-utca 5. 729

Szalmáért kukoricaszárat adok. Hegyesi M.-u. 24. 723

Ingatlan

Eladó több beköltözhető magánház, bérház és üzletház, telkek, szőlők. Tatyne, Szigligeti-u. 12. 493

Biharkeresztesen épülőfélben levő nagy kerítés ház elkölözés miatt sürgősen eladó. Értekezni tulajdonosnál Biharkeresztes, Csaba vezér-utca 4. 733

Eladó szoba, konyha, mellékhelyiséssel ház, Madár-u. 7. 732

Oktatás

Szabó Ferenc GYORSIRÓ, és **GÉPIRÓISKOLAJA**, Nagyvárad, Sal Ferenc-utca 12. (Eng. szám 3329/1941.-42.) Vidékieknek vasúti kedvezmény. Telefon: 29-78.

Egyetemi hallgató nagy gyakorlattal közepiskolások előkészítését elvállalja. Cím a kiadóban. 712

Lakás

Fiatl házaspár kétszobás, öszkomfortos lakást keres. Költöztéskor nem fontos, értesítést kér Miklóssy, Csáky-utca 57. szám alá. 718

Elveszett

Elveszett egy fél éves szőke ártán szüldő, aki tud róla jelentse Erdélyi, vásártéri felügyelőnél, illő jutalomban részesül. 730

KIADÓTULAJDONOS:
SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.T.

A szerkesztésért felel. A kiadásért felel.
Dr. Paál Árpád **Dr. Virág Jeromos**
főszerk. szöveg. Szent László-nyomda R.T. igazgatója

Készült a Szent László-nyomda r. t. körforgógépén Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. szám